

Leto XVIII. Stev. 291
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLABOVIČ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

Pred volitvami

Predvolilna dejavnost je za-
ključena. Volitvi bodo jutri dali
zadnje besede. Z volilnimi listki
bodo določili, kdo jih bo zastopal
v Zveznem in republiških svetih
Ljudskih skupščin, oziroma v
pokrajinskem in oblastnem sve-
tu v AP Vojvodini ter na Kosovo
in Metohiji. Prihodnji teden
boda odborniki okrajnih in mest-
nih odborov proizvajalcev dolo-
čili tudi poslance za zvezni in
republiški zbor proizvajalcev.
Bilanca predvolilne dejavnosti
je pozitivna, bolj pozitivna
kot je bila kdajkoli doslej. Več
milijonov volivcev se je teme-
ljičito seznanilo z volilnim zakono-
m in v celoti izkoristilo demo-
krate pravice, ki jim jih nudi
ta zakon. Državljeni bodo jutri
glasovali za kandidate, ki so jih
sami postavili na zborih voliv-
cev, oziroma ki so jih postavile
skupine državljanov. Delovni
ljudje mest in vasi niso še ni-
kdar doslej tako živahno sode-
lovali v pripravah na volitve kot
tokrat. Na konferencah Sociali-
stične zveze in v vsakdanjem
stiku so ljudje razpravljali in se
razgovarjali o tem, kdo bi bil
lahko iz njihove srede kandidat
za ljudskega poslance.
Posebno oboje predvolilne
dejavnosti je enotnost vseh de-
lovnih ljudi, vseh narodov Jugos-
lavije. Dogodki dne 8. oktobra
so omogočili, da to enotnost ljud-
stva še jasneje vidimo, saj je
sod demokratičnega razvoja naše
države, samoupravljanja delov-
nih ljudi v proizvodnji in v ob-
činah okrajev in mest, decentrali-
zacije in zatiranja birokratskih
teženj. Enakopravnost vseh na-
rodov Jugoslavije je omogočila
krepitev in razvijanje novega
jugoslovanskega socialističnega
patriotizma.
Jutrišnje volitve so tesno po-
vezane s 13. januarjem, ko je

Ljudska skupščina FLRJ izdala
ustavni zakon. V preteklem ča-
su je bila ustavna reforma v na-
ši državi izvedena, toda ne v
celoti. V našem sistemu sociali-
stične demokracije je manjkala
še skupščina, ki bi bila izvoljena
in ki bi delala v skladu z ustavnim
zakonom. O popolni uredni-
ničitvi ustavnega zakona bomo
govorili šele po volitvah, ko bo
Ljudska skupščina organizirana
po novem načinu. Ko bo to ured-
ničeno, bomo imeli v naši državi
enotni sistem oblasti — od ljud-
skih odborov, občin, okrajev in
mest do zvezne ljudske skup-
ščine.

Ustavna ureditev, ki bo s tem
volitvami dokončno uredni-
čena, bo pomenila nov korak v
razvoju socialistične demokra-
cije. S postopnim demokratičnim
razvojem, ki je šel v korak z
gospodarskim vzponom naše
države in s porastom zavesti de-
lovnih ljudi, se ustvarjajo tudi
ustrezne oblike samoupravljanja
delovnih ljudi v proizvodnji in
v ljudski oblasti. Ustavni zakon
je dal samo pravne oblike že iz-
vedeni družbeni spremembi. Toda
z zakonitvijo družbenih
sprememb ni ustavni zakon oka-
menil pridobljene oblike, pač pa
je odprl pot še hitrejšemu in
vesstranskemu razvoju socia-
lizma.

Jutrišnje volitve, katerih po-
men je bil dostikrat poudarjen v
zadnjih dneh mesecih, bodo imele
veliko vlogo v razvijanju naše
socialistične demokracije in socia-
lizma vobče. Naši narodi se
tega zavedajo, in kakor so na
zborih volivcev in v predvolilnih
pripravah sploh pokazali visoko
zavest, tako bodo tudi jutri pri-
šli na volišča in oddali glasove
za socializem, za boljše bodo-
čnost, za krepitev neodvisnosti
naše domovine.

Sestanek Popović-Dulles

Washington, 20. nov. (AFP).
Veleposlanik FLRJ v ZDA Vla-
dimir Popović se je včeraj sešel
z zunanjim ministrom ZDA
Johnom F. Dullesom, zatem pa z
visokimi funkcionarji zunanje-
ga ministrstva.

Vladimir Popović je po razgo-
voru z Dullesom izjavil novinar-
jem, da je še nadalje optimist
glede možnosti za rešitev tržaške-
ga vprašanja. Popović je pripom-
nil, da še vedno iščejo poti in na-
čine, da bi čimprej sklicali konfe-
renco o Trstu, na kateri bi spoz-
razumno in v prijateljskem duhu
razpravljali o rešitvi, ki bi bila
srejšljiva za obe zainteresirani
stranki.

Besede veleposlanika Popovi-
ća, da je še nadalje optimist, raz-
lagajo v novinarskih krogih kot
znanje, da so še vedno težave
glede sklicanja konference in da
se je njegov razgovor z Dullesom
nanašal na ta vprašanja.

Medsebojna kritika
republikanskih in demo-
kratskih prvakov
v turški skupščini

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Istanbul, 20. nov. — Ko je
turška Narodna skupščina začela
zasedati, sta se začeli vlada in
opozicija na dolgo in široko pre-
rekatati. Ismet Ineni in Menderes
sta kritizirala drug drugega skoraj
štiri ure.

Vprašanje koncesij verski re-
akciji je imelo znatno vlogo v
govorih opozicije, ki je med dru-
gim tudi vprašala vlado, koliko
denarja je potrošila za popravo
in graditev džamij. Ostro so na-
padli tudi nekoga ministra, ki je
v svojem predvolilnem govoru
dejal, da je bil »ta narod veren
rojen in da bo tudi veren umrl«.
Opozicija meni, da bi bilo treba
zaradi te izjave ministra pokli-
cati na odgovor, ker je v svoji
izjavi »izkoristil vero v politične
namene«.
Z. P.

Tržaški brezposelni zahtevajo kruha in dela

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, 20. novembra

Minilo je 14 dni odkar so na največjem trgu eksplozivne
bombe, ki so jih vrgli fašisti, in ki so zagrmle zadnje salve
civilne policije. Včeraj in danes je ta trg ponovno oživel.
Tokrat ga ni oživela podivjana fašistična drhal, marveč na
stotine brezposelnih, ki že dva dni prihajajo pred tržaško
občinsko zbornico in zahtevajo zaposlitev. Torej lačni tržaški
režeži protestirajo zaradi bede že dva dni.

KRUHA IN DELA

Davi smo jih vnovič srečali v
trenutku, ko so se od tržaške
borze dela napotili skozi mesto.
Dolg, siv sprevid ljudi brez pla-
ščev ali v raztrganih spomladan-
skih plaščih; mnogi med njimi je
copatah, brez čevljev so se pomi-

bril nove sklade oddelku za po-
moč brezposelnim. Ti skladi so
namenjeni temu oddelku zato, da
bi se začasno zaposlili odpušeni
delavci in nameščenci, ki so bili
v službi angloameriških oboro-
ženih sil. Toda ta podpora je
vzlic temu, da je bila namenjena

Tržaška industrija ima čedalje
manj naročil in čedalje bolj
skrčeno tržišče. Delavci ladjede-
lnice »Sv. Marko« so te dni po-
slali posebno pismo poveljniku
anglo-ameriške cone Wintertonu
z zahtevo, naj bi ladjedelnici za-
jamčili nova naročila, saj gre za
1500 delavcev, ki bodo v krat-
kem ostali brez dela.

Med brezposelnimi je precej
mladincev. Le-tih zdaj v trža-
škem gospodarstvu, velikem ali
drobnem, gotovo nihče ne išče in
po končanih šolah in strokovnih
tečajih tavajo brezposelni po me-
stu in zaman iščejo dela.

NE GRE ZGOLJ ZA KRIZO,
PAČ PA TUDI ZA IREDENTI-
STIČNE SPEKULACIJE

Trst je bil po vojni eno izmed
mest z dobrimi pogoji za gospo-
darski napredek. To bi bil lahko
tudi zdaj, toda...

Trst ni gospodarsko svobodno
mesto. Tržaško gospodarstvo
ni več v bistvu tržaško. Trst je
v gospodarskem oziru pod po-
polnim nadzorom Rima.

S svojim sistemom zaščitnih
carin in različnih drugih pred-
pisov, ki so zajeli tudi Trst z
enostranskim anglo-ameriško-ita-
lijanskim sporazumom iz leta
1948, narekuje Italija sedaj for-
malno Trstu, kje bo kupoval in
prodajal. Trst mora sedaj upo-
rabljati predvsem italijansko
tržišče. Rimski funkcionarji, ki
so se vgnezdili na številnih važ-
nih položajih v anglo-ameriški
upravi, pa držijo v svojih rokah
celotno gospodarstvo, ga zavirajo
in mu onemogočajo čedalje večjo
blagovno izmenjavo z zaledjem.

Medtem ko hodi po tržaških
ulicah na stotine brezposelnih
delavcev, ki mahajo po zraku s
knjižicami, v katerih piše, da
niso nikjer zaposleni, in medtem
ko glasno zahtevajo kruha in
dela, pa italijanski iredentisti v
odgovornih ustanovah in proti-
italijanski upravni večjih trža-
ških tovarn zavirajo izvršitev
naročil iz tržaškega zaledja za
ceno novih brezposelnih, katerih
število še vedno narašča.

Mladen Petrinčić

Seja IO OF v Trstu

Trst, 20. nov. (Tanjug). — Na
sinočnji seji izvršnega odbora
tržaške Osvobodilne fronte so
ugotovili, da je splošna konfe-
renca OF žela velik uspeh.

Izvršni odbor je sklenil, da se
bodo po vsej coni A nadaljevale
odločne akcije proti uredništvu
angloameriške odločitve z dne
8. oktobra. Organizacija OF naj
bi sestavila tudi spomenice, ki
naj bi kot najboljši dokaz volje
tržaških Slovencev, da ne bodo
nikdar več prišli pod Italijo, do-
kumentirale trenutno narodnost-
no, zgodovinsko, zemljepisno, go-
spodarsko in kulturno stanje. Po
mnenju izvršnega odbora je treba
posevetiti posebno pozornost
pritegnitvi mladine v vodilne or-
ganice OF.

Jutri boste brali

Uvodnik: NA DAN VOLI-
TEV • Redni tedenski
prispevek Milovana Djilasa:
ZA VSE? • Pismo iz Lon-
dona: Good bye, mister
Chips • Članek posebnega
dopisnika Borbe iz Koreje.

Razen tega bo v nedelj-
ski številki več zanimivih
čankov iz Slovenije, žen-
ska ter slikovna stran.

ZUNANJEPOLITIČNA RAZPRAVA V FRANCOSEKEM PARLAMENTU

V Bourbonški palači zahtevajo kompromis
glede vprašanja evropske vojske

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 20. novembra
V francoskem parlamentu na-
čelna razprava o zunanji politiki
oziroma o evropski obrambni
skupnosti še traja. Na parlamen-
tarni tribuni se že od torka dalje
vrste izmenoma nasprotniki
in pristaši evropske vojske. V
včerajšnji in današnji razpravi
sta bila najvažnejša govornika
dva bivša ministrska predsedni-
ka: Edouard Daladier in René
Mayer. Prvi je ogorčeni nasprot-
nik, drugi pa odločni pristaša ev-
ropske vojske.

Edouard Daladier: »Prava Ev-
ropa se lahko rodi samo iz tak-
snega mira, ki bi bil dosežen s
pogajanjem, bil potemtakem med-
narodni sporazum, ki bi pomenil
resnično združitev z Nemčijo v
okviru miroljubne politike, ki bi
se skladala z življenjskimi kor-
istmi vseh evropskih narodov,
ne izključujoč pri tem niti na-
šega vzhodnega zaveznika, ki je
bil podpisal 1944. po vaši zaslu-

jo, da bo Evropa, ki jo bomo
dogradili, nemška, odgovarjam,

René Mayer

če ji obrnemo hrbet, bo Evropa
vzlic temu še nadalje obstajala
in ne bo nemška nič več in nič
manj... Nemška samostojna voj-
ska bi bila mnogo nevarnejša kot
integrirana vojska. Resna zadeva
je, če kdo teži po tem, da bi
zasukal zunanjo politiko, pa pri
tem ne more nuditi nič drugega
v zameno. To ni samo resno, to
je tudi zločinsko...«

Videti je, da so gledišča v
razpravi močno zaostrena. Še
več, Edouard Daladier in René
Mayer pripadata isti radikalno
socialistični stranki. Ze to dej-
stvo samo prča, kako hudo prit-
ska problem evropske vojske
v tem trenutku na vse franco-
sko politično življenje.

Sicer pa si oglejmo še eno
značilno podrobnost. Predsednik
francoske vlade Laniel je včeraj
izjavil, da si želi razgovora z
generalnim tajnikom francoske
socialistične stranke Guyom Mol-
letom.

Sedanja parlamentarna raz-
prava, ki jo nadaljujejo z ne-
zmanjšano ogorčenostjo, je zašla
že v zaključno fazo. Dejansko
se zdaj glavna bitka bije okrog
vsebine resolucije, ki naj očrta
načelno stališče francoskega pa-
lamentu o vprašanju evropske
vojske. Doslej je bilo predlaganih
več osnutkov resolucij. Dva

osnutka — narodnih republikan-
cev in socialistov — sta oprede-
ljena, čeprav z drugačno argu-
mentacijo, v prid evropske
obrambne skupnosti, druga dva
predloga, ki so ju dali degaulli-
sti in degaullistični disidenti, pa
le-že nasprotujeta.

Položaj je še vedno nejasen,
kar zadeva končni izid razprave.
Pričakujejo, da bi s šibko večino
lahko zmagali pristaši evropske
obrambne skupnosti. Toda to še
ni povsem gotovo.

V zvezi s tem se zdaj v od-
morih med sejami poslanci mno-
go pogajajo. Namen teh pogajanj
je v tem, da bi degaulliste ali
vsaj večidel njih pripravili do
tega, da bi sprejeli resolucijo, s
katero bi načelno usvojili zamis-
el o evropsko-obrambni skup-
nosti. Pri tem pa bi jasno in pre-
cizno določili pogoje, zlasti gle-
de ureditve saarskega vprašanja.

M. Vitorović

TRISTRANSKI RAZGOVORI PREDSTAVNIKOV GENERALŠTABOV ZAKLJUČENI

Sporazum o vseh vprašanjih
ki zadevajo skupno obrambo treh prijateljskih držav

Beograd, 20. nov. (Tanjug) V
generalštabu JLA v Beogradu so
imele davi zadnje zasedanje
grška, turška in jugoslovanska
delegacija pod vodstvom general-
nega majorja Tedosiosa Papata-
nisiadisa, generalnega podpolkov-
nika Salihja Djoskuna in gene-
ralnega podpolkovnika Boža Bo-
žovića. Koncu današnjega zase-
danja so prisostvovali tudi držav-
ni tajnik za narodno obrambo
generalni polkovnik Ivan Goš-
njak in načelnik generalštaba
JLA generalni polkovnik Peko
Dapčević s svojim namestnikom
generalnim podpolkovnikom Lju-
bom Vučkovićem.

Na koncu današnjega zaključ-
nega zasedanja je bilo objavljeno
naslednje uradno sporočilo:
»Predstavniki generalštabov
Grčije, Turčije in Jugoslavije so
imeli v Beogradu od 10. do 20.
novembra 1953 vojaške razgore

z namenom, da bi se poglobilo
vojaško sodelovanje med temi
državami.

Med razgovori, ki so potekali
v duhu prijateljstva in popolne-
ga razumevanja, so se delegacije
sporazumele o vseh vprašanjih,
ki zadevajo skupno obrambo
treh prijateljskih držav v prime-
ru morebitne agresije. Ti razgo-
vori in doseženi rezultati so nov
prispevek k utrditvi miru v tem

delu sveta.«
Sporočilo so podpisali vodja
grške delegacije generalni major
T. Papataniadias, vodja turške
delegacije generalni podpolkov-
nik S. Djoskun in vodja jugoslo-
vanske delegacije generalni pod-
polkovnik B. Božović.

Turška in grška vojaška de-
legacija bosta jutri dopoldne od-
potovali iz Beograda v Turčijo
in Grčijo.

TURŠKI TISK O BEOGRAJSKI KONFERENCI

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)
Istanbul, 20. nov. Današnji
časniki objavljajo izvlečke iz
članka v »Narodni armije« spričo
vojaške konference predstavnikov
Jugoslavije, Grčije in Turčije in
poudarjajo, da v Jugoslaviji me-
nijo, da je bilo delo te konference
zelo uspešno za utrditev varnosti
na Balkanu, ki je sedaj mnogo

močnejša kot kdajkoli prej.
Časniki poudarjajo, da je ta
konferenca rešila vsa vprašanja,
ki so jih ministri zunanjih zadev
sprožili v balkanskem paktu.
Predstavniki generalštabov treh
držav so določili osnovna načela
in dolžnosti, ki jih bo imela vsa-
ka država v primeru napada na
eno izmed njih.
Z. P.

Edouard Daladier

gospod zunanji minister...
V vaši Evropi bo prevladovala
Nemčija. Le-ta tudi sicer to do-
bro ve. Berite izjave njenih vo-
diteljev... To razpravo je treba
zaključiti, preštetje je treba pri-
stati na nespretnike evropske
vojske. Za nami, gospoda, pa
bo imel francoski narod besedo.
René Mayer: »Tistim, ki trdi-

Državljeni v našem političnem in ekonomskem sistemu

Predavanje Edvarda Kardelja, podpredsednika Zveznega izvršnega sveta, v Čačku

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je imel predvčerajšnjim na povabilo Socialistične zveze delovnega ljudstva ljubiško-trnavskega okraja v Čačku predavanje »Državljeni v našem političnem in gospodarskem sistemu«. Predavanje je poslušalo več tisoč meščanov Čačka, zbranih v dvorani tovarne »Sloboda«. Predavanje tovariša Edvarda Kardelja pa je poslušala po zvočnikih tudi množica meščanov.

Podpredsednik Kardelj je govoril o pogojih za izboljšanje življenjske ravni delovnih ljudi, razdelitvi potrošniškega sklada, položaju državljanov v našem političnem sistemu, samoupravljanju proizvajalcev, komuni in o vlogi Zveze komunistov. Med drugim je poudaril, da interesi in napori delovnih ljudi na temelju družbene lastnine, na proizvodnih sredstvih, ne morejo obroditi nikakršnih drugih sadov — razen socialističnih.

»Vsakomur, ki se ga to tiče, je dejal tovariš Kardelj, »moramo jasno in odkrito povedati, da na demokratično svobodo v tej deželi računamo lahko samo tisti, ki izpolnjuje tudi obveznosti, ki jih ima spriču odgovornosti do socialistične skupnosti. Ravno o takšnem državljanu govorim v tem referatu. Mi moramo odpreti vrata slehernemu poštenemu državljanu te dežele, da se lahko z demokratičnimi sredstvi v okvi-

ru naših demokratičnih institucij bori za svoje interese in za svoje nazore.

Komuna

Drugi činitelj našega družbenega življenja je, kakor sem že prej dejal, komuna in njeni organi, se pravi ljudski odbori skupno z demokratičnim mehanizmom, ki jih dopolnjuje, počeni od zborov volivcev navzgor.

Beseda komuna prevedena v naš jezik pomeni občina. Ta naša beseda zelo pravilno izraža vsebino te samoupravne ljudske skupnosti, ki nastaja sedaj v okviru naših okrajev in mest. Komuna ni nikakršna skupnost, ki sama po sebi zadostuje, prav tako pa ne more biti neomejen gospodar nad proizvajalnimi silami na svojem področju, saj zato ni gospodarsko sposobna. Prav tako ne pomeni razbijanje družbene enotnosti kot celote. Ne izpreminja državo v federacijo okrajev, kakor nekateri mislijo. Se manj pa se seveda komuna sme in more vmešavati v zasebno življenje delovnih ljudi, komuna tudi ni naša sedanja občina ne po funkciji ne po ozemlju. Biti mora gospodarska celota. Zato je sedaj temelj tega sistema za nas — mesto in okraj, poznejši razvoj pa bo morda v tem oziru prinesel v to tudi svoje popravke.

Komuna označuje v pravem pomenu besede takšno samoupravno družbeno skupnost z ljudskim odborom na čelu, v kateri delovni ljudje neposredno in samostojno, na demokratični način, rešujejo kar največ vprašanj, ki se nanašajo na njih življenje in njihove napore za dvig blaginje skupnosti in slehernega posameznika. Odločala bo seveda v okviru skupnega sistema za vso državo, v okviru skupnega gospodarskega plana in na temelju splošnih dolžnosti in pravic posameznega prebivalca, pa tudi ljudskih odborov, ki veljajo za celotno državo. V tem smislu je torej komuna takšna ljudska skupnost, ki povezuje koristi posameznikov in družbe, in prek katere lahko sleherni državljan neposredno vpliva na razvoj življenja v vsej državi.

Samoupravnost komun oziroma ljudskih odborov je omejena v dveh smereh:

1. Spoštovati morajo samoupravne pravice organov proizvajalcev v gospodarstvu. Ne smejo se torej vmešavati v delo podjetij, zadrug in ustanov, razen v kolikor so izrecno pooblašteni z zakonskimi predpisi. Prav tako morajo spoštovati državljanske pravice slehernega posameznika, ki so enake in enako zaščitene na celotnem ozemlju države.

2. Spoštovati morajo predpise zveznih in republiških zakonov in gospodarskih planov, prav tako pa tudi ukrepe, ki jih izdajajo zvezni in republiški organi v skladu s svojimi funkcijami, ki jih daje najvišji organ naše socialistične skupnosti — Ljudska skupščina. To se nanaša zlasti na vprašanje sistema, ki mora biti enak za vso državo.

Potemtakem bo odvisno predvsem od značaja predpisov zvezne in republiške skupščine, kakšna bo vsebina samoupravljanja komun, se pravi okrajev, mest-

nih občin. V tem je na prvi pogled protislovje. In res, to je protislovje prehodne dobe, v kateri živimo. Ni pa nobenega dvoma, da se bo samoupravljanje tistih odborov pri reševanju konkretnih vprašanj povečevalo v skladu s krepitvijo gmočnega temelja in razvijanjem socialistične družbene zavesti, saj nas potiska v tej smeri celoten razvoj gmočnega temelja družbe. Tako je bilo tudi doslej. Čedalje več funkcij se prenaša s federacije in republike na ljudske odbore. Iz tega pa rastejo nove funkcije za federacijo in republike. Celotna zgradba našega sistema se v nekem smislu obnavlja, pri čemer se sedaj zdravo razvija iz svojih temeljev, ne pa po nekaterih birokratskih shemah.

Viri dohodkov ljudskih odborov bodo z novimi uredbami jasno določeni. Bodo predvsem naslednji:

1. Del dohodkov, ki jih bodo ljudskim odborom oziroma v njihove samostojne sklade dajala podjetja po odbitku zveznega in republiškega davka in po odbitku dela, ki bo pripadel podjetju.
2. Zemljiški davek, ki lahko malone v celoti pripade ljudskim odborom.
3. Morebitno sodelovanje pri republiških in zveznih dohodkih.
4. Krajevne davke in takse, ki jih lahko predpišejo ljudski odbori samo v okvirih, ki jih dovoljuje zvezni zakon.
5. Republiške dotacije, ki bodo seveda prišle v poštev samo za okraje, ki so še gospodarsko zaostali.

Poudarjajoč, da je gospodarstveniki temelj komun je sedaj trden in da bo lahko od leta do leta čedalje bolj bogat, kar bo odvisno predvsem od dobrega poslovanja ljudskih odborov, je tovariš Kardelj nadaljeval:

O vlogi Socialistične zveze delovnih ljudi in Zveze komunistov

Preostane mi še samo spregovoriti nekaj besed o četrtem odločujočem činitelju našega družbenega življenja, to je o vlogi Socialistične zveze delovnega ljudstva skupno z Zvezo komunistov Jugoslavije, kot njene najbolj zavedne gibalne sile. Postavlja se vprašanje, ali so takšne politične organizacije spriču razprednega sistema socialistične demokracije, o katerem sem preje govoril, sploh še potrebne in ali le-te sploh lahko najdejo vsebino dela v takšnih pogojih. Na to vprašanje lahko takoj odgovorimo samo pritrdilno: Takšne organizacije so sedaj našim delovnim ljudem nujno potrebne.

Resda spominjajo po obliki na ostanki starih strankarskih sistemov, podedovanih iz pogojev kapitalističnega sistema in buržoazne demokracije. Vztrajnost te oblike je razumljiva, saj morajo socialistične sile še zmeraj varovati socialistične pozicije pred napadi ostankov kapitalističnega

»Komuna mora biti predvsem družbeni organizem, manj pa državni. Funkcije državne zaščite sistema morejo za sedaj sloneti predvsem na federaciji in republiki, manj pa na ljudskih odborih, saj bi jim to na prvi stopnji razvoja utegnulo pokvariti značaj demokratizma in samoupravnosti. Toda njihovo pravilno delo v tem smislu, kakor sem prej govoril, bo samo po sebi, najmočnejša zaščita celotnega našega državnega in družbenega sistema...

...Ce vzamemo kot temelj družbenega življenja takšno komuno, o kakršni sem govoril, tedaj je povsem jasno, da stari buržoazni večstrankarski sistem pri nas ne le da ni mogoč zaradi specifičnih političnih pogojev prehodne dobe, v kateri živimo, marveč postaja čedalje bolj nemogoč tudi zavoljo tega, ker se spreminjajo gmočni in gospodarski odnosi in z njimi vred celotni družbeni sistem. Spreminjajo pa se tako, da politične stranke buržoazno-demokratskega kova ne morejo imeti več nikakršnih družbenih funkcij. Sleherni državljan bo lahko sam neposredno in ne po nekaterih strankah, sodeloval in odločal pri reševanju vprašanj, s katerimi se bo ukvarjal bodisi ljudski odbor, bodisi njegovi organi. Po ljudskem odboru in svojih poslancih pa bo hkrati odločilno vplival na reševanje splošnih vprašanj, o katerih bosta razpravljali Zvezna in republiška skupščina. V tem smislu bo pravzaprav sleherni naš državljan svoja stranka, saj ima sleherni delovni človek možnost neposredno izraziti svoje mnenje in zagovarjati svoje stališče pred ustreznim družbenim organom.

Torej je očitno, da se na novem, socialističnem gospodarskem temelju že začenja razvijati nov tip demokracije, brezstrankarske demokracije, ki je velik korak naprej k resnični osebni svobodi za vse. Naša nova demokratična praksa, četudi dela še zelo nezanesljivo, pa vendarle jasno kaže, da socializem krepi vlogo osebnosti in svobodo slehernega posameznika in njegovemu ustvarjalnemu delu.

Razume se, da se bo moral pri takšni vlogi komun v marsičem spremeniti tudi način dela ljudskih odborov. Ljudski odbori bodo sedaj razpolagali s tako velikimi sredstvi in bodo reševali tako pomembne naloge, ki bodo segale v gospodarsko življenje slehernega človeka, da o tem ne bodo mogli več izdati sklepov izvršni organi na svojih tajnih sejah, pač pa bo nujno potrebno, da bosta o vsem tem javno razpravljala in odločala oba sveta ljudskih odborov, pri čemer bosta upoštevala tudi stališča zborov volivcev in občinskih ljudskih odborov.

Posebno pomembno vlogo bodo imeli zbori proizvajalcev. V njih so zbrani zastopniki delovnih kolektivov proizvajalcev v industriji in kmetijstvu, se pravi tisti, ki s svojim delom prinašajo komunalni skupnosti dohodek, o katerih uporabi bodo odločali ljudski odbori. Jasno je, da bodo le-ti budno pazili, da bodo ta sredstva kar najbolj pametno uporabljena. In ne samo to, odbor proizvajalcev bo zastopal hkrati celotni delavski razred in celotno delovno ljudstvo ter njune skupne koristi. Tov. Kardelj je zatem na kratko opisal funkcije, federacije in republik kot tretjega odločujočega činitelja v našem družbenem življenju, nakar je spregovoril o vlogi Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije in Zveze komunistov Jugoslavije.

sistema, se pravi, da se v določenem smislu še vedno na strankarski način upirajo reakcionarnim silam, t. j. še vedno razbijajo njihov odpor s sredstvi državne sile. Bistvo vprašanja pa ni v tej obliki in v tej njihovi vlogi. Te organizacije čedalje bolj izgubljajo to vlogo ob vsaki novi zmagi socializma. Po svoji notranji vsebini postajajo te organizacije pravzaprav čedalje bolj nekaj novega, kar nima več nobene zveze s stariimi strankami in kar se čedalje bolj spaja z delovnimi množicami v eno celoto. Naša Socialistična zveza delovnega ljudstva ni več takšna partijska organizacija, ki bi prenašala privilegij državnega in družbenega upravljanja ljudskih množic na politične vršičke, kar je jedro strank buržoazno-birokratskega tipa. Vsi veste, da so vzroki, ki so nas pripeljali do ustanovitve SZDL diametralno nasprotni temu. Ta organizacija je bila ustanovljena prav zavoljo tega, da bi bili takšni

privilegiji onemogočeni in da bi bile funkcije družbenega upravljanja kar najbolj neposredno v rokah delovnih množic.

Tovariš Kardelj je končal svoj govor s temile besedami:

»Takšni so torej gmočni in politični pogoji, v katerih živim in dela naš državljan. Le-ti kažejo, da naš politični sistem ni zaprt, negibčen, pač pa nasprotno, da dovoljuje ne le nenehno izpopolnjevanje in neneh napredek, marveč tudi nenehno spreminjanje v skladu s potrebami svobodnega družbenega napredka. To je temelj ki omogoča razcvet takšne demokratične oblike in take osebnosti, kakršnih ni moglo dati delovnim ljudem nobeno gibanje v dosedanjih zgodovini. Novi uspehi v tej smeri seveda ne bodo padli našim delovnim ljudem v roke kot darilo političnih ali državnih vršičkov. Naši delovni ljudje drže sami v rokah orodje za izboljšanje gmočnih in političnih pogojev, v katerih živimo. Ničte jim tega orodja ne more vzeti iz rok. To je največja pridobitev naše socialistične demokracije...«

Zbor proizvajalcev mora prav razumeti potrebe skupnosti

Na prvi seji novoizvoljenega zbora proizvajalcev MLO Ljubljana je spregovoril nekaj besed predsednik Izvršnega sveta tov. Miha Marinko

Ljubljana, 20. novembra.

Danes popoldne ob petih so se v sejni dvorani na Magistratu zbrali naprvo sejo člani novoizvoljenega zbora proizvajalcev MLO Ljubljana. Z navdušenim ploskanjem so pozdravili v svoji sredi predsednika Izvršnega sveta LRS tov. Miho Marinko.

Sejo je začel predsednik MLO dr. Helj Modic, ki je v uvodnih besedah pozdravil novoizvoljeni odbor proizvajalcev in gosta tov. Miha Marinko. Tov. Modic je dejal, da prevzema zbor pomembno nalogo, saj bo neposredno in samostojno odločal o delu in napredku mesta ter skrbel za korist komune in vse skupnosti. Nato je predlagal, naj bi to sejo vodil tov. Matelič Lojze, najstarejši član zbora proizvajalcev. Zbor je izbral nato dva overovalca zapisnika ter izvolil petčlansko verifikacijsko komisijo, ki je pregledala dostavljene poverilnice. Član komisije je poročal, da so vsa pooblastila o izvolitvi pravil-

na ter navedel, da je med 60 članov zbora proizvajalcev 31 delavec, 2 kmeti, 10 uslužbenec, 8 direktorjev, 1 obrtni mojster, 4 sindikalni funkcionarji in 4 tehnični inteligenti. Med vsemi člani je le ena ženska. Zbor je tudi sklenil, da bo seje do konca leta vodil tov. Stane Vogeljik, strugar iz Litostroja.

Ob začetku dela novoizvoljenega zbora proizvajalcev je nato povedal nekaj misli tov. Miha Marinko. Med drugim je dejal, da se morajo vsi člani zbora boriti, da bi čim hitreje premagali začetne težave pri rasti in razvoju delavskega samoupravljanja. S tem ne bomo le opravili zaupanja,

ki ga polagajo na delavsko upravljanje vsi naši delovni ljudje, temveč tudi ugled, ki ga uživamo v svetu. Dejal je, da ne bi bilo prav, če bi zaradi dosedanjih težav dajali tem težavam prevelik pomen, saj je bil vzrok mnogim nepravilnostim deloma naš neizpolnjen gospodarski sistem, ki je tako rekoč stimuliral razne lokalne egoizme. Deloma se je to pokazalo tudi pri dosedanjih volitvah, ko ni le vsako podjetje, temveč še skoraj vsak oddelek težil za tem, da bi dobil svojega predstavnika v mestnem zboru proizvajalcev, da bi branil interese ozke skupnosti. Sedaj izvoljeni zbor pa se bo temu lažje izognil, saj bo izpolnjeval naloge že na osnovi izpolnjenega gospodarskega sistema in novih uredb, ki so sedaj v diskusiji.

Ko je navajal tov. Marinko obveznosti do skupnosti, je dejal, da mora imeti zbor pred očmi tako komunalne potrebe mesta, kot tudi razmah industrije. Ljubljana je še premalo industrijsko razvita, okrepi pa bo mogoče industrijo le, če bomo čim več sredstev namenili za njen razvoj. Navajal je, da imamo velike možnosti za štednjo pri pravnem gospodarstvu, kot se je na pr. že pokazalo pri socialnem zavarovanju in prav tako je še veliko tisti, kjer je mogoče ustvarjati nove vrednote, da povečamo fond dobrin, ki so nam potrebne. Posredno bo k razvoju industrije pripomogla tudi mehanizacija kmetijstva, s pomočjo katere bo mogoče sprostiti precej delovne sile in jo usmeriti v industrijo. Hkrati pa bo gospodarska pomoč kmetijstvu največja podpora političnemu delu za preobrazbo mišljenosti našega kmeta. Večkrat je v svojem govoru tudi poudaril, da mora biti zbor proizvajalcev močan političen aktiv, ki bo znal pravilno razumeti potrebe skupnosti. M. N.

Zbornik dokumentov z II. zasedanja AVNOJ

»Prosveta« bo te dni izdala zbornik dokumentov in fotografij z II. zasedanja AVNOJ. Publikacija je pripravil državni zbor za praznovanje te desetletnice. Prve strani obsegajo pomembne sklepe II. zasedanja in deklaracijo, s katero je bil AVNOJ konstituiran v tlo, ki je bilo vrhovni predstavnik narodov in države Jugoslavije. V posebnem poglavju so objavljene deklaracije antifašističnih svetov ljudskih republik o odobritvi dela njihovih predstavnikov na drugem zasedanju. Referat vrhovnega komandanta NOV in POJ Josipa Brozeta Tita je objavljen v celoti, kakor so objavljeni tudi govori in članki naših najvišjih voditeljev o pomenu II. zasedanja. Zelo zanimivo je poglavje reportaž takratnega tiska o II. zasedanju. Citirani so mnogi naši časniki, med njimi »Naprijed«, »Vjesnik«, od daje radijske reportaže »Svobodna Jugoslavija«, »Glass«, »Ljudska pravica«, »Slovenski poročevalci«, »Naša borba« in drugi.

O odmevu II. zasedanja AVNOJ v tujini priobčuje zbornik od-

lomke iz govorov znanih politikov. Med drugim so objavljeni odlomki iz govorov Winstona Churchilla in Anthony Edena, zunanepolitični komentatorjev »New York Timesa« in drugih listov. Priloge zbornika obsegajo imena udeležencev zasedanja AVNOJ, fotografije s potovanja delegacij na zasedanje, originalne posnetke z zasedanja, kakor tudi portrete političnih, kulturnih in javnih delavcev, članov AVNOJ. Na koncu so objavljeni faksimili podpisov udeležencev II. zasedanja AVNOJ.

Zbornik je tiskan na dobrem papirju in tehnično zelo lepo opremljen.

Pojasnilo Zvezne volilne komisije

V zvezi z nekaterimi dopisi v dnevnikih o načinu glasovanja — izpolnitvi glasovnice, objavlja Zvezna volilna komisija naslednje pojasnilo:

Po čl. 107 odst. 3 zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi in odpklcu zveznih ljudskih poslancev izrazi volivec svojo voljo tako, da na glasovnici začrta krog okrog redne številke pred imenom kandidata, za katerega hoče glasovati. To pa ne pomeni, da so neveljavne tiste glasovnice, na katerih so volivci kako drugače in na nedvoumen način izrazili svojo voljo, da glasujejo za določenega kandidata, kakor n. pr. če so poleg redne številke ali imena določenega kandidata napravili kak drug znak, da so podčrtali kandidatovo ime ali podobno. To sledi tudi iz predpisa čl. 115 odst. 3 zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi in odpklcu zveznih ljudskih poslancev, ki izrecno pravi, da bodo za neveljavne razglašene samo tiste glasovnice, na katerih je začrtan krog okrog redne številke pred imeni več kakor enega kandidata, dalje neizpolnjene in zamazane glasovnice, kakor tudi tiste, ki so izpolnjene tako, da ni mo-

goče natanko ugotoviti, za katerega kandidata je volivec glasoval.

Smisel določbe čl. 107 odst. 3 omenjenega zakona je torej samo v tem, da poudarja, da je krog okrog redne številke pri kandidatu imenu najprikladnejši način, kako naj volivec glasuje. Toda s tem ni izključeno, da lahko volivec izrazi svojo voljo tudi drugače. Ni torej treba upoštevati mnenj, ki so se pojavila v tisku, če temu pojasnilu nasprotujejo.

V okraju Trbovlje so volilne priprave končane

Minul teden in prve dni tega tedna so imeli razen mnogih političnih sestankov tudi instrukcije volilnih odborov. Udeležilo se jih je več kot 1000 oseb. Sestankom volilnih organov so prisostvovali tudi politični delavci. Občinski ljudski odbori so te dni prevzeli od okrajne volilne komisije ves volilni material, ki ga bodo danes razdelili po posameznih voliščih. V okraju Trbovlje je 151 volišč. Nekatera so že okrašena, druga pa še krasijo. Prebivalci ustvarjajo praznično razpoloženje tudi s slvolku, ki so jih postavili v Zagorju, Trbovljah in drugod.

Kaj moramo vedeti o jutrišnjih volitvah

Nekaj napotkov iz volilnega zakona

Na vsakem volišču, to je v prostoru, kjer bomo volili, bosta določena trije volilni odbori, dve, oziroma tri volilne skrinjice, dva, oziroma trije izvodi volilnih imenikov itd.

Vsak volivec, ki bo prišel na volišče, bo najprej stopil k volilnemu odboru za volitve poslancev v Zvezno skupščino. Ko bo prejel od predsednika volilnega odbora glasovnico in jo v posebnem ograjenem prostoru izpolnil tako, da ga nihče pri tem ne bo motil, jo bo prepognjeno vrgel v volilno skrinjico. Vsak volivec bo ta postopek ponovil tudi pri volilnem odboru za volitve poslancev v republiški svet. V Vojvodini in Kosmetu pa bo vsak volivec glasoval še tretjič.

Tak način volitev in ta postopek nista zgolj formalnosti, ker gre za izvolitve dveh oziroma treh predstavniških teles. Za vsako volilno telo so predlagani drugi poslanski kandidati in jasno je, da jih je treba posebej voliti.

KAKO BODO VOLILI NEPISNIMI IN OSEBE S TELESNIMI HIBAMI

Volilni zakon določa, da ima volivec, ki zaradi kakršne koli telesne hibe zaradi nepisnosti ne bi mogel sam izpolniti glasovnice, pravico, da pripelje pred volilni odbor osebo, ki bo zanj izpolnila glasovnico, oziroma spustila listek v volilno skrinjico.

Volilni zakon ne dopušta volitev po pooblaščenih, vsak volivec mora voliti sam zase. V takih primerih pa je predvidena izjema. Vendar mora volilni odbor to dovoliti in svoj sklep zabeležiti v zapisnik. Volilni odbor pa lahko odobri volitev takim osebam

s pomočjo drugih samo, če se preprča, da je to upravičeno.

Ko volilni odbor odobri nepisnemu volilcu ali volilcu s kakršno telesno hibo (stepec, invalidi brez rok itd.), da lahko voli s pomočjo druge osebe, izvoli predsednik odbora glasovnico takemu volilcu, in samo, če je volivec slep ali zaradi kakršne hibe glasovnice ne more držati, jo izroči osebi, ki jo je pripeljal volivcu s seboj. Volivec potem odda s to osebo do ograjenega prostora, kjer izpolni glasovnico po volivčevi izpolnila glasovnico po volivčevi želji. Nato volivec spusti glasovnico v volilno skrinjico in samo v primeru volivčeve telesne hibe spusti glasovnico v skrinjico oseba, ki jo je izpolnila namesto volivca.

NA VOLIŠČU JE PREPOVEDANA VSAKA AGITACIJA

Člani volilnega odbora so po volilnem zakonu dolžni pojasniti način volitev vsakemu volilcu, ki to zahteva. Če volivec ni dovolj pismen ali če to sam zahteva, prebere predsednik volilnega odbora volilcu imena vseh kandidatov iz seznama bodi trjenih kandidatov. Razen tega bodo volilni odbori posebno pazili, kot izrecno naglašava volilni zakon, da volivca nihče ne bo motil pri izpolnjevanju glasovnice in da bo tajnost glasovanja popolnoma zamnjena.

Hkrati pa je na volišču prepovedana vsaka agitacija za posamezne kandidate. Pojasnila, ki jih bodo dali člani volilnega odbora, ne smejo biti agitacije ali prepričevanja, marveč morajo volivca seznaniti samo z načinom glasovanja in z imeni kandidatov.

DANES PO SVETU

„Prepričljivo“ dokaz

Najprej se razglasi neko protikolonialno gibanje za „sovjetsko“, čprav zato ni popolnoma nobenih dokazov, potem pa se odnos do tega gibanja vzame kot merilo za presojanje režimov posameznih držav. Po tej logiki je vsakdo, ki je naklonjen temu „sovjetskemu“ gibanju, tudi sam takoj razglašen za „sovjetskega agenta“ in podobno.

Takšno metodo dandanes na široko uporablja del ameriškega tiska. New Yorkski „Herald Tribune“, je n. pr. kot dokaz, da je sedanja guatemalska vlada „prokomunistična“ in „prosovjetska“, navedel, da je njen zastopnik v OZN izrazil naklonjenost do gibanja ljudstva britanske Gvajane in ker je gibal britansko politiko do te kolonije.

„Guatemalska vlada je pretekli teden jasno izprijela svoje politično stališče, ko je njen zunanji minister José Mendosa odkrito napadel politiko Velike Britanije in Gvajane — piše New York Herald Tribune in nadaljuje: v svojem govoru v Generalni skupščini sicer ni neposredno omenil Velike Britanije in njene kolonije v Gvajani, bilo pa je povsem jasno, na kaj je mislil. Rekel je n. pr. da si neka veselila prizadeva ohraniti svoj kolonialni sistem in s silo zadušiti nacionalne aspiracije in želje ljudstva, da bi doseglo svobodo. Guatemalski zunanji minister je govoril španski, njegove besede pa so zelo spominjale na ruske govore v OZN. S tem je jasno pokazal, da igra guatemalska vlada komunistično igro.“

K temu zares „prepričljivemu“ dokazu nimamo kaj pripomniti!

J. S.

Zasedanje Mednarodne federacije bivših borcev

Sprejet je predlog Jugoslavije, Belgije in Holandije o organiziranju mednarodnih taborišč za otroke bivših borcev — General Miloje Milojević izvoljen za podpredsednika federacije — Sprejeli so resolucijo, v kateri pozdravljajo prizadevanja za miroljubno in hitro ureditev tržaškega vprašanja

Haag, 20. nov. (AFP). — Na zasedanju IV. generalne skupščine Mednarodne federacije bivših borcev so sprejeli ponudbo delegacij Jugoslavije, Belgije in Holandije, da prihodnje leto v

Izročitev poverilnic

San Jose (Costarica), 20. nov. (Tanjug). Novi jugoslovanski poslanik v Costarici Ljubo Ilić je včeraj izročil poverilna pisma predsedniku republike José Fige- resu.

O delu organov OZN

New York, 20. nov. (AFP). — Posebni politični odbor se bo lotil proučevanja plemenskega zapostavljanja v Južnoafriški uniji. Razpravljal bo na temelju sporočila neke podkomisije, ki pravi, da plemensko zapostavljanje ni v skladu z ustanovno listino OZN, da ogroža notranji mir v Južni Afriki in da utegne poslabšati njene odnose z drugimi državami.

Clani Varnostnega sveta bodo obravnavali osnutek resolucije ZDA, Velike Britanije in Francije o Izraelsko-jordanskih odnosih in izgrelih pri Quibiji. Izraelska delegacija je že prejela ta osnutek resolucije, češ da je »enostranski in diskriminatorski«.

Socialni odbor bo razpravljaj o prisilnem delu na svetu. Posebna komisija Ekonomsko-socialnega sveta, ustanovljena leta 1951, je pripravila sporočilo, ki navaja številne dokaze o prisilnem delu v raznih deželah sveta.

sojnih državah organizirajo mednarodna taborjenja za otroke bivših borcev.

Na včerajšnjem zasedanju so sprejeli tudi resolucijo, po kateri bodo nakazali pomoč bivšim grškim borcem — žrtvam nedavnega potresa na Jonskih otokih. Mednarodna federacija bo proučila možnost dolgoročnega posojila za nakazilo te pomoči. Delegati so tudi sprejeli resolucijo o vlogi Evrope v ohranitvi svetovnega mira. Na predlog generalnega tajnika federacije New-

comba, ob predhodnem soglasju jugoslovanske in italijanske delegacije, je generalna skupščina soglasno sprejela resolucijo, s katero toplo pozdravlja vse prizadevanje glede miroljubne in hitre ureditve tržaškega vprašanja.

Na včerajšnjem zaključnem zasedanju Federacije so ponovno izvolili za predsednika Alberta Morela (Francija), dalje generala Miloja Milojevića (Jugoslavija) za podpredsednika, Eliota Newcomba (ZDA) za generalnega tajnika in Van Lanschota (Holandija) za blagajnika. Na britanski predlog so za drugega podpredsednika izvolili Pietra Ricciji (Italija) namesto generalmajorja Feldgatea (Velika Britanija), ki so ga imenovali za predsednika Generalnega sveta federacije.

Nagib: Imperializem — naš skupni sovražnik

Asuan, 20. nov. (UP). Predsednik egiptovske republike general Nagib je danes tukaj izjavil, da bo obiskal Sudan šele po končanih volitvah, da bi se tako izognil obdolžitvam, češ da se vmešuje v predvolilno kampanjo. Po njegovih besedah imata sudanski in egiptovski narod skupnega sovražnika, ta pa je imperializem.

»Ni svobode brez krvi in brez ognja,« je dejal Nagib. Predsednik egiptovske republike je dal to izjavo po sestanku z delegacijo sudanske nacionalne unionistične stranke, ki je prispela v Asuan, da bi se sešla z Nagibom.

»Mondo economico« zavrača trditve palače Chigi o prepovedi izvoza v Jugoslavijo

Rim, 20. nov. (Tanjug). Se en italijanski časnik je ovrgel navedbe palače Chigi v odgovoru na jugoslovansko protestno noto zaradi prepovedi izvoza iz Italije v Jugoslavijo. Znano je, da je italijanski zunanji ministristvo v tem odgovoru navedlo, da ni bilo nobene blokade in prepovedi izvoza, pač pa da so bila uvedena zgolj izvozna dovoljenja. Milanski časnik »Mondo economico« piše v svoji zadnji številki v razčlembi italijanske zunanje trgovine med drugim tole:

»Izredno veliko zaskrbljenost je povzročila vladna odločitev o ustavitvi blagovne izmenjave z Jugoslavijo glede na to, da gre za povsem pravno utemeljeno ustavitve izmenjave, ne pa za

enotno uvedbo sistema uvoznih dovoljenj, kakor je bilo objavljeno. Tako so zadržali važne pošiljke, ki so bile že na poti, zaradi česar groze spori o rokih dobave in dokončna izguba pozicij, ki smo si jih tako stezka priborili v zadnjih letih.«

Schärf obiskal Edena

London, 20. nov. (AFP). Britanski zunanji minister Anthony Eden bo sprejel danes popoldne avstrijskega podkanclerja Adolfa Schärfa, ki je na zasebnem obisku v Londonu. V zunanjem ministristvu poudarjajo, da gre za vpljudnostni obisk, vendar pa sodijo v diplomatskih krogih, da se bosta ob tej priložnosti razgovarjala o avstrijski državni pogodbi.

General Cardenas odlikovan z najvišjim odlikovanjem naše države

Red jugoslovanske zastave I. stopnje mu je v Washingtonu izročil veleposlanik Popović

Washington, 20. nov. (Tanjug). Veleposlanik FLRJ v Washingtonu Vladimir Popović je izročil bivšemu mehiškemu veleposlaniku v Beogradu g. Cristobalu Guzmanu Cardenasu Red jugoslovanske zastave I. stopnje. Ob slovesnosti, ki je bila ob tej priložnosti prirejena v jugoslovanskem veleposlaništvu v Washingtonu, je veleposlanik Popović med drugim dejal tole:

»V veliko čast mi je, hkrati pa v veliko zadovoljstvo, da vam lahko ob tej priložnosti izročim Red jugoslovanske zastave I. stopnje, ki je v mirni dobi najvišje odlikovanje naše republike za civilne in vojaške jugoslovanske voditelje in za naše iskrene prijatelje iz tujine. Zagotavljam vam, da vas imajo naši narodi vselej za iskrenega prijatelja naše države, prijatelja, ki je storil vse, da bi se okrepli in razvijali tesni prijateljski odnosi med vašim in našimi narodi.«

Nekdanji mehiški veleposlanik general Cardenas se je zahvalil za odlikovanje, poudarjajoč, da je ta red zanj čast, ki jo narodi in vlada Jugoslavije izražajo Zdrženim državam Mehike, hkrati pa je znamenje bratstva, ki združuje obe državi.

General Cardenas je poudaril, da je bil v Jugoslaviji priča industrializacije države, gradnje cest in železniških prog, povečanja kmetijstva in industrijske proizvodnje ter porasta življenjske ravni prebivalstva. Poudaril je tudi, da Jugoslavija in Mehika globoko spoštujeta suverenost in narodno dostojanstvo, poudarjajoč, da se obe državi borita za mir in da sta se vselej branili pred napadalci ne glede na to, od kod so prišli.

Na koncu je general Cardenas sporočil posebno zahvalo predsedniku republike maršalu Titu ter mu želel mnogo uspehov pri graditvi nove Jugoslavije.

Konferenca šestih zunanjih ministrov bo 26. t. m. v Haagu

Haag, 20. nov. (AFP). Nizozemsko zunanje ministristvo je izdalo uradno sporočilo, ki pravi, da se bo 26. novembra začela v Haagu konferenca zunanjih ministrov šestih držav, tako imenovane »male Evrope«. V sporočilu je prav tako rečeno, da se bodo ministri in njihovi namestniki posvetovali 27. novembra ves dan.

Za razširitev pooblastil generalnega tajnika

New York, 20. nov. (UP). Član Predstavniškega doma ZDA republikanec James Richards bo podprl zahtevano generalnega tajnika OZN Ham-

Dag Hammarskjöld

arskjölda, naj razširijo njegova pooblastila glede zaplote in odpuščanja osebja tajništva OZN. Richards meni, da je upravno sodišče OZN prekoračilo svoja pooblastila, ko je prepovedalo izplačilo odškodnine Američanom, ki so bili odpuščeni iz tajništva OZN, ker se niso hoteli javiti anketnemu odboru Senata.

Indija napadla britansko in francosko politiko v Afriki

New York, 20. nov. (UP). Indijski delegat v Skrbniškem komiteju je obtožil Veliko Britanijo in Francijo, da upostavljata v Afriki kolonialni dem nove vrste. Hkrati je obtožil tudi Skrbniški komitej, ki odobrava politiko upravnih držav. Te obtožbe se nanašajo na upravljanje kolonij Togo in Zlate obale.

Grški delegat zavrača obtožbe Višinskega

New York, 20. nov. (AFP). Grški delegat Kiru je v političnem komiteju zavrnil obtožbe Višinskega, glede zadnjega ameriško-grškega sporazuma in izjavil, da ima le-ta popolnoma defenzivni značaj in da izvirja iz obveznosti v okviru atlantskega pakta.

VELIKA BRITANIJA Januarja bo konferenca evropskih socialističnih strank

London, 20. nov. (Tanjug). Na sedežu britanske laburistične stranke v Londonu je bil včeraj redna sestanka nek biroja Socialistične internacionale, ki so se ga udeležili delegati Avstrije, Francije, Nemčije, Velike Britanije, Izraela, Italije, Nizozemske in Kanade. Delegat skandinavskih držav in belgijski delegat nista prispela v London. Predsedoval je Morgan Phillips. Sestanek je bil kratak.

V poročilu, ki je bilo objavljeno po sestanku, je rečeno, da je biro obravnaval tekoča vprašanja Internacionalne in poročilo Morgana Phillipsa o azijski socialistični konferenci.

Izmenjava obvestil o atomski oborožitvi

Richmond, 20. nov. (AFP). Predsednik komisije za atomsko energijo Lewis Strauss je sinoči izjavil, da bo zdaj izmenjava obvestil o atomski oborožitvi med ZDA, Kanado in Veliko Britanijo na širši bazi. Dejal je, da je namen te izmenjave izpolniti obrambo teh treh držav proti atomskim napadom.

KITAJSKA Pekinski časniki o panmunjamskih razgovorih

Peking, 20. nov. Kitajska časniška agencija poroča, da je pekinski list »Takung Pao« objavil uvodnik o panmunjamskih razgovorih.

rih. Časnik ponovno zagovarja kitajsko mnenje, da je treba iz Koreje umakniti vse tuje enote in da morajo na politični konferenci o Koreji sodelovati tudi nevtralne države. Na koncu kritizira ameriški predlog, češ naj bi nevtralne države povabili na konferenco šele, ko bodo rešili nekatero »problem«.

Trije severnokorejski vojaki prebegnili v demilitarizirano cono

Munson, 20. nov. (AFP). Davi so sporočili, da so trije severnokorejski vojaki prebegnili na področje Zdrženega poeljstva v demilitarizirani coni. Doselej niso objavili nobenih podrobnosti o prebegu teh vojakov.

INDIJA Indija bo gradila nekaj objektov v Nepalju

New Delhi, 20. nov. (USIS). Med razpravo v indijskem parlamentu je predsednik vlade Nehru izjavil, da indijska vlada načelno soglašja, da

Pandit Nehru

bodo na njene stroške gradili nekatere objekte v Nepalju. Gre za cestno do Katmanduja, za graditev letališča in za nekatere manjše gradnje. Ta dela bi izvajali v okviru načrta »Colombo«.

NORVEŠKA Sovjetski vohun se je prijavil policiji

Oslo, 20. nov. (AFP). Norveški konservativni časnik »Morgenblad« piše, da se je sovjetski vohun Edvin Hansen, po poreklu Norvečan, prijavil policiji, ker se mu ni posreželo priti čez mejo.

Hanseovo zadevo spravljajo v zvezo z večjo vohunsko afero, ki so jo nedavno odkrili na Severnem Švedskem, zavoljo katere so aretirali pet norveških državljanov.

TURCIJA Huda železniška nesreča v Istanbulu

Istanbul, 20. nov. (AFP). Sinoči sta trčila v istambulskem predmestju dva potniška vlaka. Štirje potniki so bili ubiti, okrog dvajset pa jih je bilo ranjenih. Gmotna škoda je znatna.

EGIPT Deževje terjalo 17 žrtev

Kairo, 20. nov. (AFP). Hudo deževje je v Kairu v zadnjih dveh letih terjalo sedemnajst žrtev in 20 hudo ranjenih. Voda je v predmestju porušila dve hiši.

ZDA »New York Times« o Indoneziji

New York, 20. nov. (UP). Današnji »New York Times« sodi, da bo Indonezija prekršila resolucijo OZN o embargu glede izvoza strateškega gradiva na Kitajsko, ki bo le-ta prodajala kavčuk.

Časnik dalje piše, da Indonezija ni sprejela ameriške ponudbe glede nakupa gumij, in pripominja, da zdaj ZDA ne morejo več obtoževati, da je kriva težavnega gospodarskega položaja Indonezije. Časnik tudi poudarja, da so ta gospodarska položaj izkoristili indonezijski časniki za protiameriško gonjo.

Eisenhower napoveduje revizijo ameriške gospodarske politike

New York, 20. nov. (AFP). Predsednik ZDA Eisenhower je v poslaničnem kongresu Sveta za notranjo in zunanjo trgovino poudaril, da si ZDA resno žele spremembi, ki bi omogočile zamenjavo programa pomoči tujini s trgovinskimi in investicijskimi transakcijami. Izjavil je tudi, da so že ustanovili posebno komisijo za revizijo ameriške gospodarske politike v tujini.

JUTRI

Milijoni volivcev pojdejo jutri na volišča. S tem izpolnjujemo državljansko dolžnost do sebe in do skupnosti. Za tem, na prvi pogled preprostim dejanjem, pa stoji velike stvari, ki sestavljajo vsebino našega življenja, naše minulosti, naše sedanjosti, naše bodočnosti, našega jutrišnjega dne.

Beseda jutri ima dva pomena. Prvi je obeležen z neposredno jutrišnjo nalogo vsakega posameznega volivca. Drugi pomen je mnogo širši, vseobsegajoč. To je jutrišnji dan naših narodov, z upanje v lastne sile, mladostne in poletne, podobne hudourniku, ki podira vse pregrade. Jutrišnji dan je boljše življenje naših narodov, to je nova vsebina svobode naše dežele, to je nepretirgan boj za boljše in višje, nepretirgan boj za socializem.

Jutrišnji jesenski dan ne bo podoben običajnim jesenskim dnevom. Ta dan bo sestavni del pomladi naših narodov, to bo dan, ko bomo zasadili plug v zemljo. Zorali bomo še eno brazdo v socialističnem razvoju naše dežele. Obilna in bogata je ta jesen. Obilna z dogodki in bogata s sadovi. Kdo ve, kolikokrat so že spregovorile ulice naših mest, trgov in naselij besede svobode, ponosa in moči! Toda to jesen tako močno, tako enotno, kakor še nikoli poprej. To je jesen žita, klijočega za prihodnjo žetev. To je jesen novih tovarn, ki jih dograjujemo in ki začenjajo obratovati za boljši jutrišnji dan. To je jesen, ko delavski razred naše dežele govori v jeziku, v katerem je govoril v minulosti delavski razred v trenutkih svojega največjega ustvarjanja, v močnem, prodornem jeziku, v katerem bodo jutri spregovorili tudi delavci v drugih deželah. To je jesen poleta socializma.

Jutri se bomo še enkrat v mislih ozrli na minulosť, na prehojeno pot. Kolikokrat so že stali naši narodi v minulosti nad prepadom in vrtincu zgodovine, v vihri in puščavah vojnih požarov! In vendar so zmeraj našli sami sebe in kljubovali vsem tegobam. Koliko kamna, marmora in bronca smo porabili, da smo obeležili grobove junakov in mesta spopadov za svobodo naših narodov? In koliko je še neobeleženi! Ta in takšna minulosť je sestavni del našega današnjega, našega jutrišnjega dneva.

Jutri se bomo še enkrat v mislih ozrli na sedanost, na vse tisto, kar je stisnjeno v dve besedi: današnja Jugoslavija. Naš rod je moral dokončati tudi tista dela, ki jih niso opravili rodovi pred nami, moral je dokončati velika dela, ki nam jih je kot nalogo zaupal današnji dan, moral je utirati pot v prihodnost. To so še prevelike naloge. Storili smo mnogo, dosegli smo več, kakor katerikoli drug narod v minulosti v tako kratkem času. Ne smemo pa biti zadovoljni. Se zmeraj nas teži težko breme minulosti. Se zmeraj imamo mnogo nepismenih. Nimamo dovolj stanovanj, nimamo dovolj železnic in cest. Pridobili smo si mnogo prijateljev, imamo pa tudi mnogo sovražnikov. Zadovoljiti se z doseženim pomeni obstati na pol poti, to pa pomeni zaostati. Današnji in jutrišnji rodovi nikoli ne smejo biti zadovoljni z doseženim. Zgodovina nam je svila nepretirgan boj za jutrišnji dan, še večji, še močnejši, še svetlejši. Brez tega boja ni napredovanja, ni socializma.

Milijoni volivcev bodo jutri glasovali za skupščine, ki jih čakajo nove naloge, ki pa bodo nadaljevale pot, po kateri je stopala doslej naša skupnost. To je že leta 1941 začeta pot socialističnega razvoja Jugoslavije. Moč naših uspehov je v povezanosti revolucionarnega gibanja v najbližji minulosti, v naših dneh in v jutrišnjem dnevu.

Prvi temeljni kamen nove skupščine, ki jo bomo jutri izvolili, smo izklesali že leta 1941 po kapitulaciji kraljevske vlade — na aprilem plenumu CK v Zagrebu, ko je bil sprejet sklep, da bomo vzporedno z začetkom vstaje proti okupatorju začeli upostavljanje tudi novo oblast. Potem ko smo položili temelje, je začelo naše ljudstvo s svojo ustvarjalno silo, s svojo krvjo in žrtvami, graditi nepremagljivo novo veličastno stavbo, novo ljudsko oblast.

Ta stavba je rasla z vsakim narodnoosvobodilnim odborom, ki so med vstajo vznikali po vsej naši deželi. Ta stavba je rasla z vsakimi volitvami, ki smo jih v vojni vihuri imeli na osvobojenem ozemlju. Mar ni vas Drinići že leta 1942, na volitvah v ljudski odbor, prispelava svojega deleža k upostavitvi jutrišnje skupščine, k zgraditvi ljudske oblasti, k razvoju socialistične demokracije?

V temelje nove skupščine smo vzdali tudi doslej še malo opažen dokument. To je brzojavka tovariša Tita Moskvi iz l. 1941, da bomo na osvobojenem ozemlju že takrat upostavili vlado — Odbor nacionalne narodne osvoboditve. Seveda v Moskvi se s tem predlogom niso strinjali, pač pa ga je uresničilo oboroženo ljudstvo, uveljavila ga je revolucija s sklepom v Jajcu 29. nov. 1943.

Skupščine, ki jih bomo jutri izvolili, bodo samo nadaljevale v drugačnih razmerah tisto delo, ki sta ga začeli prvo in drugo zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije. Te skupščine bodo nadaljevale delo, ki sta ga začeli dve povojni skupščini. Vzlic temu pa naloge, ki čakajo nove skupščine, nikakor niso lahke. Naslonjene na dosežene uspehe bodo iskale pota in sredstva, ki bodo našo skupnost najhitreje in najlaže privedla do novih uspehov, do novih pridobitev.

Ko pojdemo jutri na volišča, se bomo v mislih ozrli tudi na pota, po katerih bomo morali hoditi v prihodnjih letih. Razvoj novih oblik socialistične demokracije, ki so se že izoblikovale v našem življenju, bo pomenil za nas pogoj, brez katerega ni napredka. To je pot, ki zahteva aktivno sodelovanje slehernega državljana v družbenem in gospodarskem življenju naše skupnosti.

Ko bomo jutri glasovali za nove poslance, bo vsak volivec hkrati glasoval tudi za samega sebe, za svoje sodelovanje v nadaljnjem razvoju naše dežele, vsi skupaj pa bomo glasovali za krepitev delavskih svetov, za utrjevanje ljudskih odborov, za krepitev zadrug, za utrjevanje vseh družbenih in gospodarskih organov, ki so sestavni del demokracijskega razvoja socialistične Jugoslavije.

Ko bomo tako glasovali, bomo jutri glasovali proti zaostalosti, ki nas vleče nazaj, proti sebičnosti posameznikov, ki postavljajo svoje koristi nad koristi skupnosti, glasovali bomo proti vsem tistim, ki mislijo, da lahko lagodno žive na račun skupnosti. Tako bomo hkrati glasovali za povečanje proizvodnje in proizvajalnih sil, za pametno izkoriščanje sredstev, ki jih imajo na razpolago posamezne komune in skupnosti, za zboljšanje življenjskega standarda delovnih ljudi. Kakšno bo naše jutrišnje življenje, bogatejša ali bednejše, je odvisno od nas samih, od vsakega posameznika. Delovni človek je postal hkrati tudi tvorec gmotnih dobrin in njihov upravljavac. Od tega, kako in koliko bomo ustvarjali in kako bomo ustvarjeno upravljali, je odvisna naša prihodnost, naš način življenja, naš jutrišnji dan.

Ko pojdemo jutri na volišča, se bomo zavedali pomena tistega novega, kar smo doslej ustvarili in kar bomo nedvomno jutri dosegli ne le za nas, marveč tudi za napredek človeštva. Jutri bomo samo formalno podobni volivcem v katerikoli deželi. Bistveno pa se razlikujemo od njih, ker glasujemo za nadaljevanje začete graditve socialističnih odnosov v naši deželi. Tisto, kar nas veže z volivci v drugih deželah, je skupna želja, da se ohrani mir na svetu in da bi napredovalo sodelovanje med narodi na načelu enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja.

Jutrišnji dan, tak, kakršnega si zamišljamo mi in za katerega se borimo, je jutrišnji dan svobodnih narodov, jutrišnji dan s čim manjšim izkoriščanjem delovnega človeka, jutrišnji dan brez diktatorov, kakršnih je tržaški, jutrišnji dan z manjšo oblastjo monopolističnih trustov in državokapitalistične birokracije, jutrišnji dan brez fašističnih vzklikov in makartijevskih metod, jutrišnji dan s čim čvrstjšimi socialističnimi silami ter polnejšim in bolj vsestranskim razvojem demokratičnih odnosov med ljudmi in narodi.

Jutrišnji dan, ki se zanj borimo, naj bo osvoboditev izpod strahu pred novo vojno, naj bo vedrejši in varnejši za ljudi na vsem svetu.

Za takšen jutrišnji dan bodo jutri glasovali milijoni naših volivcev.

Veljko Vlahović

ZADNJA POROČILA

EVROPSKA POLITIČNA IN OBRAMBNA SKUPNOST

EDINA ALTERNATIVA ZA FRANCISO

Nemčija ne sme biti nevtalizirana in tudi ne vključena v Atlantski pakt

Pariz, 20. nov. (Tanjug). Nocojšnje sejo francoske zbornice štejejo med najvažnejše v sedanjih debatah o Evropski obrambni in politični skupnosti. Zaradi nenadne obolnosti zunanjega ministra Bidaulta se bo debata prihodnji tork nadaljevala.

Zbornici je bilo doslej predloženo 8 resolucij, od teh 5 proti evropski vojski. Resolucije se med seboj močno razlikujejo in njih predlagatelji tudi ne kažejo namena, da bi se kakorkoli približali drug drugemu. Zaradi tega ni mogoče napovedati, kakšna bo sinteza vsaj nekaterih izmed njih, za katero se bo odločila večina v zbornici.

Vzporedno zasedanjem zbornice se sestajajo tudi posamezne parlamentarne skupine. Pristali evropske vojske terjajo, da jo zbornica prizna, nasprotniki so za rešitev, ki bi ničesar ne povedala, predvsem pa ne nalaga Franciji nikakih obveznosti, ko že ni več upanja, da bo zbornica ideje evropske vojske enostavno zavrnila.

Danes popoldne je na seji govoril najprej bivši degaullovec general Monsabert, ki je nastopil proti Evropski obrambni skupnosti. Za socialističnega generalnega tajnika Guya Moileta je združena Evropa le etapa svetovne organizacije, katero pa bo mogoče doseči le, če se nobena država ne bo čutila dovolj močne, da vsili ostalemu svetu svojo ekspanzijo, in če bodo vse države brez razlike zavarovane pred napadom. Predlagal je garancije SZ v okviru OZN, pakt o vzajemni varnosti, ki naj bi v njem sodelovale ZDA, Velika Britanija, članice Evropske obrambne skupnosti in še nekatere druge dežele. Učinkovito sodelovanje Anglije je v tej skupnosti, izraženo v konkretni in trajni pogodbi, ter demokratična kontrola politične skupnosti nad obrambno sta pogoj, pod katerima so socialisti za ratifikacijo pogodbe o evropski vojski. Potem so Perin, Badie in Daladier predlagali, naj se vlada obveže, da bo konferenca na Bermudih zanjo sestane, na katerem bodo le izmenjane misli in informacije.

Bidaultovi pogoji za evropsko vojsko

Sledil je govor zunanjega ministra Bidaulta, ki je bil proti koncu prične nenadne oslabelosti prisiljen prekiniti ga ter ga je državni podtajnik Maurice Schuman moral prečitati do kraja. Prav zaradi Bidaultove oslabelosti je Laniel na govoru predlagal, naj zasedanja odgode do torka in je zbornica na to tudi pristala.

Bidault je v svojem govoru od kraja naglasil, da mora Francija v okviru Evropske obrambne skupnosti deliti bremena za evropsko varnost z Zahodno Nemčijo, če se noče v trenutku, ko bo

Nemčija nazadnje le dosegla ustrezní položaj v Evropi znajti v razmerju inferiornosti do nje. Francija ne more pristati na to, da bi bila Nemčija vključena v Atlantski pakt, ali da bi bila nevtalizirana. V obrambni skupnosti pa v nobenem primeru ne bo mogla dominirati. Če bi Nemčijo sprejeli v Atlantski pakt, bi francoska, angleška in ameriška vojska le stežka ostala še nadalje na nemških tleh. Zato bi bil po-

Georges Bidault

treben pristanek nemške vlade. Moč nemške vojske pa bi bila odvisna od sredstev, ki bi jih bila nemška zvezna vlada pripravljena določiti v ta namen. Nemčiji v Atlantskem paktu ni bilo mogoče naložiti nekih obveznosti v zvezi z atomskim, kemijskim in bakteriološkim orožjem. Francija bi sicer lahko vključitev Nemčije v Atlantski pakt onemogočila z vetom, toda ta bi utegnil

povzročiti dezorganizacijo in krizo v okviru pakta.

Zato je mogoča le še tretja alternativa, da Francija ratificira pogodbo o Evropski obrambni skupnosti. V ta namen pa terja, da se izpolnijo trije pogoji: da se sklene sporazum o Posarju, da se dajo vse garancije, da bodo angleške in ameriške čete ostale v Evropi, in da se uredi vprašanje meja.

Izdajstvo človeškega rodu

V OZN RAZPRAVLJAJO O RASNI DISKRIMINACIJI V JUŽNI AFRIKI

New York, 20. nov. (UP). Danes popoldne je posebni politični odbor Generalne skupščine OZN pričel razpravo o rasni politiki v Južno-afriški uniji. Razprava se oprla na poročilo komisije, ki je proučila rasno diskriminacijo v tej deželi. Plemensko ločitev izvaja južno-afriška vlada neposredno in tako resno zaostruje sovraštvo proti Evropecem. Politična segregacija pa bo nujno privedla do nasilne rešitve nastalega spora. Komisija predlaga konferenco za okroglo mizo, na kateri naj bi zastopniki različnih narodnostnih skupin poskusili rešiti rasni problem Južne Afrike.

Južno-afriški delegat Jooste je takoj ob pričetku izjavil, da njegova vlada ni sodelovala s komisijo OZN, ker sodi, da je nezako-

Palestinski spor

pred Varnostnim svetom OZN

New York, 20. nov. (AFP). V Varnostnem svetu so danes popoldne nadaljevali razpravo o arabsko-izraelskem sporu. Američan Woodsworth je podprl anglo-ameriško-francosko resolucijo o incidentu pri Kibitji, kjer so Izraelci prekršili sporazum o premirju v Palestini in tako škodili stvari miru. Anglež Jebb je terjal pospešeno intervencijo Varnostnega sveta. Hkrati pa je zahteval, naj Jordanija neha seliti svoje ljudi v Izrael. Francoski delegat se ji ma je pridružil. Pakistanski zunanji minister Zafrulah Kan pa je kritiziral resolucijo zahodnih sil, ker ne doleča odškodnine Jordaniji za žrtve in škodo v Kibitji.

Kritika Pellove politike

v demokristjanski parlamentarni skupini

Rim, 20. nov. (Tanjug). Na pobudo leve skupine demokristjanskih poslancev pod vodstvom Gronchija, je danes na seji demokristjanske parlamentarne skupine udaril na dan spor, ki vlada med posameznimi frakcijami v stranki zaradi Pellove notranje pa tudi zunanje politike. Gronchi je predlaga svojo zahtevo, da proučijo vso vladno politiko, čeprav so bile Pellovjeve demnice in De Gasperijev center proti temu.

Posebej so danes razpravljali o Pellovi zunanji politiki. Zvrstilo se je kar 11 govornikov. Celo De Gasperi je šel tako daleč, da je odkril vso heterogeno presojo zunanje-političnih vprašanj, ki se oprla na nasprotujoče si koncepte posameznih skupin v vladni stranki. Zasedanje parlamentarne skupine demokristjanov še traja.

Tržaški problem pred Varnostnim svetom

še pred odločitvijo o konferenci zainteresiranih držav?

New York, 20. nov. (Tanjug). Prihodnji teden bo v Varnostnem svetu OZN spet na dnevnem redu razprava o tržaškem vprašanju na osnovi sovjetske zahteve o izpolnitvi mirovne pogodbe iz leta 1947. Doslej so jo že dvakrat odgodili, da bi se zahodne veselile v sodelovanju z Jugoslavijo in Italijo sporazumele za neposrednejšo in realistično ureditev vsega vprašanja.

V krogih OZN ugotavljajo, da vsaj dvema deželama ni prav nič

na tem, da bi do take ureditve prišlo, da bi namreč prišlo do konference petih zainteresiranih držav, ki naj bi napravile konec sedanjemu sporu ob Jadranu. To sta SZ in Italija. Ko bi do konference prišlo, bi bili za prvo prekržani vsi njeni načrti, da izbije iz svoje intrigantske poteze čim več koristi zase in čim več škode za vse ostale. Sleherna mirna ureditev tržaškega vprašanja bi sovjetski delegaciji pri OZN iztrgala iz rok orožje, ki se ga je že ponovno po-

RODOMOR V KENJI

New York, 20. nov. (UP). Afriško nacionalno gibanje je pozvalo afgansko delegacijo pri OZN, da terja v političnem odboru razpravo o »sistematičnem rododomnem iztrebljanju afriškega ljudstva v Keniji«. V svojem pozivu opozarja, da so pričeli angleški težki bombniki rušiti vasi kenij-

skusila poslužiti v svojih manevrih zaradi Trsta. Italija pa prav tako ne mara konference, ker sodi, da bi bila na njej prisiljena opustiti svoje sedanje brezkompromisno stališče in pristati na sporazum. Rim, pravijo v tukajšnjih krogih, misli, da mu bo mogoče brez konference na liniji dosedanjih in nemara še kakšnih novih izsiljevanj doseči pri zahodnih silah več kakor za konferenčno mizo.

Za avstrijsko pogodbo

London, 20. nov. (AFP). Tu napovedujejo, da bodo v prihodnjih dveh dneh poslali v Moskvo novo zahodno noto o avstrijski državni pogodbi. Zahodne sile bodo, kakor kaže, pristale na sleherni postopek, ki bi bil po godu SZ. Odrekle se bodo tako imenovani skrajšani pogodbi. Pristale bodo na pogajanja po redni diplomatski poti ali pa na razgovore v okviru konference namestnikov zunanjih ministrov.

Francozi se umikajo iz Avstrije

Dunaj, 20. nov. (R). Francosko vojaštvo je danes pričelo zapuščati francosko cono Avstrije. Evakuacija francoskih oboroženih sil bo zaključena do konca leta. Po tlej bo ostalo v Avstriji le še okrog 100 francoskih vojakov in oficirjev. Prihodnje leto bo Francija svoje čete v Avstriji vzdrževala z lastnimi sredstvi. Isto velja tudi za Veliko Britanijo. ZDA vzdržujejo svojo vojsko na lastni račun že od 1. 1947.

RAZPUST AVSTRIJSKE NACISTIČNE ORGANIZACIJE

Dunaj, 20. nov. (Tanjug). Policijska direkcija v Gradcu je danes razpustila »Veliko zvezo rodoljubne mladine«. V zadnjem času je ta organizacija krenila na pot nacionalnega šovinizma. Širila je nacistične letake. Pri neki taki akciji je bilo aretiranih 9 mladih ljudi. V preiskavi proti njim so doznali, da so bili hkrati člani nacistične Zveze neodvisnih.

Paljevski spor

nit že sam sklep o njeni ustanovitvi. Predsednik komisije Hernan Santa Cruz je izjavil, da je politika rasne segregacije v nasprotju z osnovnimi načeli OZN in da bi utegnla škoditi prijateljskim odnosom tudi v mednarodnem merilu. Če bi OZN ignorirala to vprašanje, »bi zagrešila izdajstvo nad velikim delom človeštva«. Dolžnost OZN je, da zaščiti slabotne in zatirane. Razprava se bo v ponedeljek nadaljevala.

BEOGRAJSKI GENERALŠTABNI RAZGOVORI ZAGOTAVLJAJO

MIR IN NEODVISNOST DEŽEL

NA BALKANU Z DOSEŽENO KOORDINACIJO OBRAMBNIH NAČRTOV BALKANSKEGA PAKTA

Beograd, 20. nov. (Tanjug). Današnje uradno poročilo o zaključkih generalštabnih razgovorov dežel Balkanskega pakta je izzvalo zadovoljstvo v Beogradu. Splošno naglašajo, da pomeni generalštabna konferenca pomembno etapo v razvoju vojaškega sodelovanja Jugoslavije, Grčije in Turčije.

Posebno je pomembna v komunikivno ugotovitev, da so razgovori potekali v duhu »prijateljstva in razumevanja« in da je bilo »doseženo soglasje v vseh vprašanjih, ki se tičejo skupne obrambe vseh treh prijateljskih dežel v primeru napada«. Ze atenska konferenca zunanjih ministrov je zadožila generalne štabe dežel Balkanskega pakta, da na svojem naslednjem t. j. beograjskem sestanku proučijo vojaško sodelovanje prijateljskih dežel in mu dajo ustrezne oblike. Vojaški in politični krogi v Beogradu sodijo, da so na pravkar zaključenem zasedanju konkretnizirali medsebojne obveznosti za primer napada. Razumljivo je, da gre za vojaške aranžmane v dopolnilno ankerskega sporazuma o prijateljstvu in sodelovanju Grčije, Turčije in Jugoslavije. V Beogradu se je izpolnila koordinacija obrambnih načrtov vseh treh dežel.

V beograjskih vojaških krogih opozarjajo tudi na tisti del komu-

nikeja, ki pravi, da pomenijo ti razgovori in doseženi rezultati »nov prispevek k utrditvi miru v tem delu sveta«. Vojaško sodelovanje dežel Balkanskega pakta, vzeto v celoti, po svojem pomenu očitno presega okvire in interese zgolj prizadetih treh balkanskih dežel. Rezultati beograjskih razgovorov pomenijo doberšen del naporov za ohranitev miru na svetu sploh. Posebej pa so vojaški razgovori v Beogradu izpričali enotno stališče prijateljskih balkanskih dežel, da tudi v bodoče nadaljujejo skupno miro-ljubno politiko ki sta njen edini cilj ohranitev miru na Balkanu in na svetu ter zagotovitev neodvisnosti dežel Balkanskega pakta.

Vlajniški predor

za mavrovsko HC prevrtan

Mavrovo, 20. nov. (Tanjug). Graditelji mavrovskega hidro-kombinata so danes prevrtali Vlajniški predor, po katerem bo Mavrovsko jezero v zvezi z glavno dvorano velike hidrocentrale v Vrutoku. Prvi izmed štirih velikih agregatov v centrali bo šel v pogon že prihodnje leto.

Prispevke za volilni sklad nakazujte na tekoči račun pri NB št 601-T-290

S SEJ OKRAJNIH ZBOROV

Zbori proizvajalcev bodo sodelovali pri vseh odločitvah komunalne dejavnosti

Celjska podjetja delajo ceste z najprimitivnejšimi sredstvi. Zato so na seji predlagali, naj bi zbor proizvajalcev poskrbel, da bodo dobili najpotrebnejše stroje

V klubu ljudskih odborov v Celju je bila v četrtek prva seja novoizvoljenega zbora proizvajalcev, tej je sledila še skupna seja z odborniki mestnega zbora. Ko so izvolili predsednika zbora proizvajalcev tovariša Kamila Hilberta in ko so novoizvoljeni člani zaprsegli, je tovariš Jerman, predsednik MLO, poročal o delu MLO v zadnjem polletju, naštel je še več rešenih in nerešenih vprašanj.

Med najvažnejšimi nerešenimi vprašanji je prav gotovo regulacija Savinje, ki je dosedajni odborniki kljub dobri volji niso mogli uresničiti.

Zbor proizvajalcev je sodeloval pri vseh odločitvah v komunalni dejavnosti. Dokaj dobre uspehe so dosegli pri gradnji novih stanovanjskih blokov. Pač pa je malo zaostajala gradnja cest. Le-te so bile izvršene komaj 60-odstotno. Vzrok je bil v glavnem v tem, da delajo podjetja za ceste z najprimitivnejšimi sredstvi in imajo težave z nabavo gradiva, predvsem gramoza. Na seji so predlagali, naj bi se novo-

izvoljeni zbor proizvajalcev kar se da temeljito zanimal za gradnjo cest, upravi za ceste pa naj bi ne določali investicijskih del tako dolgo, dokler ne bo dobila najpotrebnejših strojev.

Tudi predsedniki raznih svetov so poročali o delu. Predsednik sveta za zdravstvo je poudaril, da je nujno potrebno zgraditi v Celju zdravstveni dom. Načrte zanj je izdelujejo, MLO bo vnesel v proračun za ta nam. 150 milijonov in če ne bo nepredvidenih ovir, ga bodo lahko začeli v bližnji bodočnosti zidati.

Predsednik sveta za kulturo in prosveto prof. Anton Askerc je govoril o izkoriščanju denarnih kreditov za popravila celjskih šol. V Celju bodo zidali razen šole na Polulah, katere delo se je zavleklo, še eno osnovno šolo na Spodnji Hudinji. Ti dve novi osnovni šoli v predmestju bosta močno razbremenili prenatrpanost dveh mestnih osnovnih šol, zlasti pa bosta skrajšali pot premnogim šolarčkom.

Ustanovna seja okrajnega zbora proizvajalcev v Postojni

V Postojni je bila v sredo prva seja novoizvoljenih odborov. Zasedanje je začel najstarejši član tovariš Stanko Zabukovec. Nato je predsednik OLO tovariš Jelerčič pojasnil kakšno delo in kakšne naloge čakajo zbor proizvajalcev. Poudaril je, naj posamezni člani skrbijo, da ne bodo zastopali le koristi kraja, kjer so bili izvoljeni, ampak naj skrbijo za razvoj celotnega okraja in naj hkrati spoznavajo tudi potrebe ostalih delov naše domovine. Nato so navzoči člani zaprsegli in izvolili za stalnega predsednika tovariša Karla Grmeka iz Pivke.

Nato so govorili o raznih vprašanjih, ki jih je treba rešiti. Potrdili so predloge za delovna mesta v nekaterih podjetjih, razpravljali so o nadurnem delu v podjetjih »Lik« v Postojni in »Lesonit« v Ilirski Bistrici, o priznavanju izdatkov za dnevnice pri podjetjih »Import-Eksport« v Postojni in »Lik« v Postojni.

Diskusija na prvi seji je bila zelo živahna in videti je bilo, da skušajo odborniki s predlogi čim bolj koristiti skupnosti.

V Slovenjem Gradcu skrbje za učitelje v hribovskih vaseh

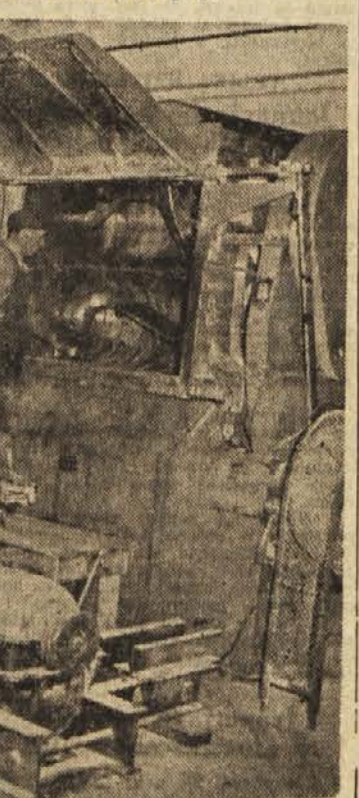
Novoizvoljeni okrajni zbor proizvajalcev v Slovenjem Gradcu je tudi sprejel na skupni seji obeh zborov OLO vrsto sklepov. Med drugim so se odločili za nekatere spremembe in dopolnitve odloka o uvedbi okrajne takse in prometnega davka. Odborniki so z 39 proti 16 glasovom odobrili predlog sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko o povišanju dnevnih oskrbnin v bolnišnici v Slovenjem Gradcu. Predmet daljšega proučevanja je bila prošnja društva učiteljev, da bi uvedli denarni dodatek za učitelje, ki službujejo v hribovskiholah. Sklenili so, da bodo taki učitelji dobivali od 1. septembra dalje višinski dodatek, ki bo znašal 2000, 1500 in 1000 din, glede na to pač, v kakšnih okoliščinah žive. Po tem sklepu bo dobilo 29 učiteljev izplačan do 1. septembra nazaj 480.000 dinarjev. Razen tega bo OLO priskrbel vsem hribovskim šolam radijske sprejemnike. Na seji je dobil gospodarski svet OLO nalogo, da zbere podatke o uspehih kraja na vseh področjih družbene ustvarjalnosti.

Tovarno »DONIT« ie treba modernizirati

Tovarna »Donit« v Medvodah je našemu gospodarstvu le malo znana, še manj pa so znane njene notranje težave. Osnovana je bila leta 1947 in je začela proizvajati parovodna tesnila. Te vrste izdelkov v Jugoslaviji še nismo izdelovali, čeprav smo jih precej potrebovali. Razen tega izdeluje tovarna še slojaste plastične mase, tekstolit in donitaks ter tesnila za motorje. Po vseh teh proizvodih na trgu zelo povprašujejo, zadnji polkusi so pa tudi pokazali, da nekateri že dosega jo kvaliteto inozemskih.

Kapaciteta tovarne pa še ni tolikšna, da bi zadostila vsem našim potrebam. Če bi hoteli ustreči domačemu trgu, bi morali storiti dvoje: tovarno opremiti z modernimi stroji in spremljati tehnološki proces.

V tovarni sta samo dva inozemska stroja, ostali so domači in zelo primitivni. Doma pa še ne izdelujemo strojev, ki bi ustrezali potrebam »Donita«. Za modernizacijo tovarne, povečanje kapacitete in izboljšanje kvalitete bi za-

Eden izmed strojev, ki jih uporabljajo v tovarni »Donit« za mešanje mase

dostoval le deseti del letno porabljenih deviz za proizvode, ki jih uvažamo, a bi jih lahko izdelovali doma. Delovni kolektiv »Donita« upa, da bo naletel na več razumevanja in bo v letu 1954 lahko izvršil program, ki si ga je zadal.

D. L.

Četrta skupina osnutkov gospodarskih uredb

Komisija Zveznega izvršnega sveta jih je včeraj dala v javno razpravo

Osnutek uredbe o obrtniških obratih in podjetjih

Centralna komisija za podrobno obdelavo novega gospodarskega sistema Zveznega izvršnega sveta je zaključila in izročila v javno razpravo četrto serijo osnutkov uredb s področja gospodarstva.

Kako bo s financiranjem socialnega zavarovanja

V uvodu osnutka te uredbe je rečeno, da se denarna sredstva za socialno zavarovanje zbirajo s prispevkom, ki ga plačujejo gospodarske organizacije, državni organi, družbeni organi in privatni delodajalci. Razen rednega prispevka plačujejo ti obvezniki na področju okrajnih mest še dodatni prispevek, če izdatki okrajnega ali mestnega zavoda za socialno zavarovanje niso kriti z rednim prispevkom. Razen tega lahko posameznik svoje delavce in uslužbence plačuje za poseben prispevek, če so izdatki zavoda prav za te zavarovance preveliki. Stopnja rednega prispevka za socialno zavarovanje je enotna za vse Jugoslavijo. Z družbenim planom republike ugotovi, kolikšen del stopnje rednega prispevka pripada okrajnim ali mestnim zavodom za njihove izdatke in kolikšen republičnemu zavodu. Okrajni ali mestni ljudski odbori so dolžni zavodu, ki iz svojih izdatkov ne more kriti z rednim prispevkom, zagotoviti dodatna sredstva iz dotacijami iz svojega proračuna, bodi s predpisom iz dodatnega prispevka.

Inspekcija službe
Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Sklad socialnega zavarovanja
V tem delu osnutka je definicija skladov socialnega zavarovanja, potem pa je rečeno, da se iz tega sklada okrajnega ali mestnega zavoda krijejo predvsem stroški zdravstvene zaščite zavarovancev (ambulanto in bolniško zdravljenje, zdravilna in sanitarne potrebščine, ortopedski pomagala in sanitarne naprave ter potni stroški zavarovancev), dalje gnotno zavarovanje med časno nesposobnostjo in gnotno zavarovanje med obolelostjo zaradi nesrečnosti ali poroda, kakor tudi med skrajšanim delovnim časom zaradi boleznih, pogrebnine, invalidnine in invalidske pokojnine za prvi dve leti (oz. tudi za več, dokler se ne ugotovi trajno stanje invalidnosti), starostne pokojnine za prvo leto, odpravnice in stroški za prekvalifikacijo invalidov dela ter osebni in gnotni izdatki službe.

Stalna obratna sredstva zavodov se določijo z republiškimimi družbenimi plani. Za zavoda obdružne kredite jamčijo republike oz. okrajni in mestni ljudski odbori. Okrajni ali mestni zavodi je dolžni republičnemu zavodu povrniti škodo, ki je nastala zaradi napačnih odločkov v breme sredstev republiškega zavoda.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Obračun rednega prispevka po splošnih stopnjah
Gospodarske organizacije plačujejo redni prispevek, obračunavajo pa ga na skupni znesek zaslužka, vstevši davke na plačni sklad. Gospodarska organizacija plačuje redni prispevek, obračunan na znesek obratniškega sklada, če je doseženi plačni sklad manjši od obratniškega. Privatni delodajalci obračunajo svoj prispevek na skupni znesek izplačil.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Obračun rednega prispevka po zadnjih stopnjah
Za zavarovance, zaposlene pri zadržanih in privatnih delodajalcih, kakor tudi pri obratih, ki plačujejo davke v pavšalnem zneskih, bo Zvezni izvršni svet predpisal najnižjo osnovo za obračun prispevkov. Enako bo določena s posebnimi predpisi pavšalna osnova za obračun prispevkov za zavarovance, zaposlene zunaj gospodarske dejavnosti. V republiških družbenih planih se lahko za posamezne gospodarske panoge določijo nižje stopnje za redni prispevek, tako da se v republičnem proračunu zagotovijo zavodu za socialno zavarovanje odškodnina.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Plačevanje prispevkov
Od gospodarskih organizacij, državnih organov in ustanov pobira obvezne prispevke banka, prispevek od privatnih delodajalcev pa pobirajo finančni organi.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Stanovanjsko poslopje so začeli graditi s sredstvi ljubljanskega mestnega posojila
Pred dnevi so začeli z deli za novo stanovanjsko hišo, ki bo stala na vogalu Prešernove in Vošnjakove ceste, nasproti nove stavbe »Technike«. Novo stanovanjsko hišo gradi podjetje »Technika« za Mestni ljudski odbor in to iz sredstev mestnega ljudskega posojila. Nova stavba bo sedemetažna in bo imela 26 stanovanj ter 3 ateljeje. Gradbeni stroški so predvideni na 70 milijonov dinarjev.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Inspekcija republiškega zavoda za socialno zavarovanje nadzira uporabo predpisov o socialnem zavarovanju, zbiranje sredstev in njihovo uporabo, uporabo predpisov o gnotnem poslovanju in upravljanju imetja posameznih zavodov ter evidence.

Po osnutku uredbe lahko obrtniški obrat temelji na sredstvih iz državne lastnine in na privatni lastnini. Obrtniško podjetje in obrtna zadruga ne moreta temeljiti na sredstvih v privatni lastnini. V privatni obrtni delavnici je lahko zaposlenih največ 5 delavcev. Republiški izvršni svet oz. ljudski odbor okraja (mesta) lahko posameznim vrstam privatnih obrtniških obratov prepove uporabo tuje delovne sile ali zmanjša to število na manj kot 5 delavcev.

Obrtniške organizacije so praviloma dolžne imeti učence v gospodarstvu, katerih število določijo republiški izvršni sveti.

Družbena kontrola
Gostinske storitve nadzirajo ljudski odbori okrajev (mest) prek tržne in drugih inspekcij. Če se gostinski obrat ne ravnja po določbah te uredbe, je moč uporabiti naslednje upravne ukrepe: začasna ali trajna prepoved obratovanja, odvzem dovoljenja privatnemu obratu, prepoved uporabe posameznih prostorov in dolžnost poslovanja v upravljanju obrata; njegov zaslužek, število delavcev in jih lahko zaposli, pravice delavcev itd. Poslovodja obrata ima na podlagi pogodbe vse pravice, ki grejo organu podjetja, zaposleni delavci pa sodelujejo pri upravljanju obrata v okviru določb pogodbe.

Še enkrat: Kar je naše, skupnosti nič ne briga
Pod tem naslovom je bil dne 18. novembra 1953 v Ljudski pravici-Borbi objavljen članek o nepravilnostih v obrtniški produktivni zadrugi »Silkoplesk« na Gosposvetški cesti 16.

Šesto žrebanje obveznic II. ljudskega posojila
Dne 23. novembra bo v glavni centralni Narodne banke FLRJ v Beogradu šesto žrebanje obveznic II. ljudskega posojila. Amortiziranih bo nadaljnjih 5% obveznic II. ljudskega posojila v znesku 261.700.000 din.

Teažji prostih deviz na deviznem obračunskem mestu v Ljubljani
Na deviznem obračunskem mestu v Ljubljani so bili 20. novembra zaenotni naslednji tečajji (veljajo za eno enot, za dolar in funt pa za eno dolar ZDA 1.722.—, angleški funt 3461.—, nemške marke 32.199.—, belgijski franki 2579.—, švicarski franki 22.187.—, lire ital. 183.—, lire STO 155.—, holandski guldinariji 25.510.—, švedske kronice 23.449.—.

POJASNILNO
V »Ljudski pravici-Borbi« je bila 19. novembra objavljena vest »Ljubljana bo dobila 12 gradbenih podjetij«. V njej je navedeno, da bo ljubljanska mestna obrtna zbornica ustanovila 10 do 12 novih gradbenih podjetij. Obrtna zbornica podjetij ne more ustanovljati in bi se moralo pravilno glasiti, da bo mestna obrtna zbornica predlagala MLO Ljubljana, naj ustanovi nova gradbena podjetja.

Upravljanje državnih obrtniških obratov
Obrtniški obrat s sredstvi v državni lastnini upravlja delovni kolektiv, poslovodjo obrtniškega obrata pa imenuje ljudski odbor, in sicer praviloma na podlagi natečaja. Državni organi in ustanove ter gospodarske in družbene organizacije lahko ustanove obrtne delavnice za zadovoljevanje svojih potreb in določijo organe njihovega upravljanja kakor tudi njihove pravice. Če je v delavnici zaposleno manjše število delavcev, lahko ljudski odbor okraja, (mesta) oziroma gospodarska in družbena organizacija, ki je ustanovila delavnico, izroči le-to na podlagi pogodbe v upravljanje obrtnemu mojstru.

Obrtniške zadruge
Obrtni mojstri in delavci lahko ustanove obrtniške zadruge za skupno upravljanje določene obrtne dejavnosti. Obrtniško zadrugo lahko ustanovi najmanj 5 obrtnih mojstrov, oz. obrtnih delavcev. Sredstva, ki jih mojstri vložijo v zadrugo, postanejo družbena lastnina. Obrtni mojstri oz. delavci imajo pravico do pravičnega vrednotenja vloženih sredstev in do obresti. Način odškodnine za vrednostni vloženi sredstev se določi s pogodbo o ustanovitvi zadruge.

Privatni obrtniki
Osnutek uredbe ureja tudi položaj privatnih obrtniških obratov in privatnih obrtnikov.

Skrajšan pouk predvojaške vzgoje na fakultetah
Te dni je državno tajništvo za narodno obrambo sklenilo, da se pouk predvojaške vzgoje na fakultetah, visokih šolah in akademijah od letos dalje skrajša za dve leti.

Teleprinterska zveza s Švico in Anglijo
Pred dvema dneva so priključili naše teleprinterske naročnike k teleprinterskemu sistemu Švice in Anglije. Prvo zvezo z evropsko teleks-sluzbo so vzpostavili maja letos z Nemčijo, v začetku novembra pa z Anglijo. Pričakujejo, da bo ob koncu tega leta omogočena našim teleprinterskim naročnikom tudi zveza z Dansko in Holandijo.

Razstava ljubljanske industrije
V nekaj dneh nad 40.000 obiskovalcev
Ljubljana, 20. novembra. Razstavo novih proizvodov ljubljanske industrije v prostorih bivše kavarne Emona v Ljubljani, je obiskalo že več kot 40.000 ljudi. Povprečno obišče vsak dan razstavo okoli 7000 ljudi. Zaradi velikega zanimanja bo odprta do 24. t. m.

Razstava ljubljanske industrije
V nekaj dneh nad 40.000 obiskovalcev
Ljubljana, 20. novembra. Razstavo novih proizvodov ljubljanske industrije v prostorih bivše kavarne Emona v Ljubljani, je obiskalo že več kot 40.000 ljudi. Povprečno obišče vsak dan razstavo okoli 7000 ljudi. Zaradi velikega zanimanja bo odprta do 24. t. m.

Razstava ljubljanske industrije
V nekaj dneh nad 40.000 obiskovalcev
Ljubljana, 20. novembra. Razstavo novih proizvodov ljubljanske industrije v prostorih bivše kavarne Emona v Ljubljani, je obiskalo že več kot 40.000 ljudi. Povprečno obišče vsak dan razstavo okoli 7000 ljudi. Zaradi velikega zanimanja bo odprta do 24. t. m.

ukvarjal nad pet let ali v obliki posttrastnega poklica nad sedem let. Republiški obrtni svet lahko izda podrobne predpise o načinu in pogojih poslovanja, o obveznostih do družbene skupnosti in prenehanju privatnih obrtniških obratov.

Obrtna dejavnost brez stalnega poslovnega mesta.
Opravljanje obrtne dejavnosti brez stalnega poslovnega mesta je dovoljeno samo, če le-to zahteva obrtna dejavnost po svoji naravi dela. Dovoljenje za to izda Svet za gospodarstvo ljudskega odbora, na področju katerega ima oseba, ki se želi ukvarjati z obrtno dejavnostjo, stalno bivališče. Osebe, ki opravljajo obrtno dejavnost brez stalnega obrtnega mesta, ne morejo uporabljati tuje delovne sile, niti imeti učencev v gospodarstvu. Dovoljenje se izda za eno leto. Dovoljenje se lahko koristniku odvzame, če je bil kaznovan zaradi kršitve predpisov o opravljanju obrtne dejavnosti. Oseba, ki opravlja obrtno dejavnost brez stalnega poslovnega mesta, plačuje davke v pavšalnem znesku.

Osnutek uredbe določa tudi način pridobitve strokovne izobrazbe za opravljanje obrtne dejavnosti. Poslovanje obrtniških obratov nadzorujejo ljudski odbori okrajev prek svojih inspekcij. Če poslovanje obrtniških organizacij nasprotuje zakonitim določbam, se lahko store naslednji upravni ukrepi: začasna ali trajna prepoved delovanja obrtniške organizacije, prepoved prodaje določenih obrtniških izdelkov, pristojna oblast lahko zapre poslovne prostore ter prepove uporabo orodja in opreme, z nezakonitim obrtniškim delom doseženi dobiček lahko odvzame, razpusti delavske svete in upravne odbore ter izmenja poslovodjo obrata oz. direktorja podjetja in odredi prisilo upravo nad obrtniško organizacijo s sredstvi v družbeni lastnini.

Na medicinski, stomatološki, farmaceutski in veterinarski fakulteti je predvojaška vzgoja skrajšana od petih na tri leta. Na ostalih fakultetah bodo skrajšali pouk predvojaške vzgoje za študente za eno leto.

Tudi študentom ostalih fakultet so spremenili učni načrt. Zanj je določen samo sanitarni pouk z najosnovnejšimi elementi iz splošnega vojaškega pouka.

Spričo teh sprememb v pouku predvojaške vzgoje bodo kmalu izšle nove učne knjige, ki so v skladu z novim programom.

Pred dvema dneva so priključili naše teleprinterske naročnike k teleprinterskemu sistemu Švice in Anglije. Prvo zvezo z evropsko teleks-sluzbo so vzpostavili maja letos z Nemčijo, v začetku novembra pa z Anglijo. Pričakujejo, da bo ob koncu tega leta omogočena našim teleprinterskim naročnikom tudi zveza z Dansko in Holandijo.

Razstava ljubljanske industrije
V nekaj dneh nad 40.000 obiskovalcev
Ljubljana, 20. novembra. Razstavo novih proizvodov ljubljanske industrije v prostorih bivše kavarne Emona v Ljubljani, je obiskalo že več kot 40.000 ljudi. Povprečno obišče vsak dan razstavo okoli 7000 ljudi. Zaradi velikega zanimanja bo odprta do 24. t. m.

Razstava ljubljanske industrije
V nekaj dneh nad 40.000 obiskovalcev
Ljubljana, 20. novembra. Razstavo novih proizvodov ljubljanske industrije v prostorih bivše kavarne Emona v Ljubljani, je obiskalo že več kot 40.000 ljudi. Povprečno obišče vsak dan razstavo okoli 7000 ljudi. Zaradi velikega zanimanja bo odprta do 24. t. m.

FRANCE MESESNEL:

Umetnost in kritika

Te dni se je obogatil naš knjižni trg s pomembno pridobitvijo: pri DZS so izšle obetane in pričakovane umetnostne kritike in razprave tragično preminulega slovenskega umetnostnega zgodovinarja dr. Franceta Mesesnela.

Dr. Mesesnel spada v tisto generacijo naših umetnostnih zgodovinarjev, ki ji je bila zadana naloga, da zoorje ledino v našo umetnostno problematiko sodobnosti. On sam je bil zaradi svoje široke razgledanosti in napredne usmerjenosti, ki je brezkompromisno odkrivala laž in iskala resnico, za to kar najbolj poklican.

Izdaja izbora njegovih spisov, kakor si jo je zamislil Lucijan Menaše, je razdeljena v pet večjih poglavij z dodatkom, ki vsega bibliografsko delo, prevodov in biografije ter vrsto prilog, kjer so priložene slike, ki se nanašajo neposredno nanj ali pa nam z umetniškimi reprodukcijami skušajo približati njegovo delo.

France Mesesnel

V prvem poglavju z naslovom »Evropsko slikarstvo«, sta priložena dva eseja iz 1939. leta. V prvem razmišlja avtor o odnosu med umetnostjo in revolucijo, o pogojih njunega sožitja, v drugem pa poda zgosten prerez evropskega slikarstva v 19. stoletju, s posebnim poudarkom na francoski umetnosti, ki je bila najodličnejša za umetniški razvoj obeh Subicev, napisan je bil namreč kot uvod k Mesesnelovemu najpomembnejšemu znanstvenemu delu: knjigi o obeh poljskih slikarjih.

Poglavje o slovenskem slikarstvu ni razporejeno po običajnem kronološkem redu nastanka. Urednik Menaše je članke razvrstil tako, da si sledijo po umetnostno-zgodovinskem zaporedju, to je, da je starejše avtorje obravnaval na čelu, mlajše na zaključku poglavja. Mesesnelova notranja kritična rast je zato nekoliko zbledela, knjiga pa je postala več kot zgolj postumni spomenik delu pomembnega raziskovalca naše umetnostne tvornosti, postala je v nekem smislu dokaj popolna zgodovina našega umetnostnega razvoja v polpretekli dobi. Iz tega okvira izpade samo

presionisti in ker je kakor oni izhajala iz slovenske, Ažbetove slikarske šole.

Tretje poglavje, ki obsega kritike in razstave, je zasnovano na istem kronološkem načelu kot prejšnje. Najzanimivejša sta tu uvodna eseja načelno-teoretskega značaja »Naše razmerje do umetnosti« in »Zrcalo likovne kritike«. V obeh je Mesesnel izpovedal svoj umetnostni nazor, ki je v najgloblji pomenu besede resnično dialektičen, hkrati pa ne izhaja iz nekih iracionalnih apriornih predpostavk, temveč iz umetnin samih, iz njihovega bivanja in iz njihove vsestranske pojavnosti. Prav tu se je Mesesnel pokazal ne le kot razgledan estet, temveč tudi globok in dognan mislec. Značilen je stavek iz prve študije, kjer takole definira nalogo umetnika: »V naturi njegovega poklica leži danes bolj kot kdaj prej tudi poslanstvo, njegovo delo je namenjeno duševnemu bogastvu občnosti.« Se zanimivejša je njegova teza: »Le-pota je v umetnosti istovetna z resnico«, ki nam šele da ključ za razumevanje njegovega dela.

V četrtem poglavju je podan izbor Mesesnelovih kritik umetnostnih knjižnih izdaj po vrstnem redu, kakor so izhajale. Z dosledno poštenostjo spremlja tu pojave na našem predvojnem knjižnem trgu ter zna biti zdaj dober in prizanesljiv ocenjevalec, zdaj zopet oster kritik, kakor mu to pač narekuje narava danega dela, ne da bi se kdaj pustil zavesti kakršnikoli ozirom.

V poslednjem, petem delu, so trije teksti, ki naj nam reprezentirajo avtorja v treh različnih obdobjih njegovega življenja. Prvi je v bistvu obsežen esej, posvečen življenju in delu češkega umetnika Františka Bileka, drugi je avtobiografski feljton »Praga«, v zadnjem pa je zbranih nekaj odlomkov iz Mesesnelovega dnevnika. Ti odlomki nam spričjo svoje neposrednosti lepo dopolnjujejo in človeško zaokrožijo sestavke v knjigi.

Misli, ki so tu zbrane, so še vedno prav tako sveže, kot takrat, ko so bile napisane; zaradi globokega humanizma, ki preveča vsako vrstico, pa so danes morda še bolj na mestu, saj prav naš čas, s poplavo raznih izmov, tako zelo pogreša pravih meril v presoji umetniških stvaritev.

Redaktor Lucijan Menaše se je potrudil, da je knjigo pripravil s potrebno vestnostjo in pieteto, ki se kaže tako v skrbni izbiri gradiva, kot v njegovi ureditvi. V zgostem, toda izčrpnem uvodu, katerega je dodal knjigi, pa je z veliko prizadevanostjo obrtjal Mesesnelovo življenjsko pot ter vrednosti in pomen njegovega kritičnega dela.

Oprema, ki jo je oskrbela ing. arch. Jakica Accetto, je resna in zadržana, kot je taki publikaciji primerno. Žal le, da se je v knjigo vrnilo več pravopisnih in tiskarskih napak, ki bi lahko izostale.

Naj zaključim z besedami, ki jih je dr. Mesesnel naslovil vsem tistim, ki se z umetnostjo ukvarjajo, in tistim, ki se ji žele približati, z besedami, ki so bile in bodo osnova razumevanja vsakršne umetnosti: »Če hočemo stopiti v pozitivno razmerje do umetnosti, če hočemo objeti nje-no bistvo in si z njim obogatiti našo notranjost, moramo pričeti z delom pri lastni osebi.« I. S.

Še enkrat o Radiu Maribor

Naš sodelavec Vojko Novak se je tokrat obrnil na sekretarja mestnega komiteja ZKS Maribor in člana Izvršnega sveta LRS tovariša Vlada Majhna z naslednjim vprašanjem:

Pred dnevi smo pisali v našem listu o problemu mariborskega radia.

Kako vi gledate na to vprašanje? Kakšnim zahtevam bi moral odgovorjati program samostojnega Radia Maribor?

»Mislim, da vsebuje vaše vprašanje dve ločeni vprašanji. Prvo obsega program radijskih oddaj, drugo pa, ali naj bo Radio Maribor samostojno podjetje.

V razgovorih z delavci in okoliškimi kmeti lahko vsakdo ugotovi, da s sedanjimi programi niso zadovoljni. V glavnem navajajo naslednje pripombe. V glasbenih oddajah žele poslušati več narodnih pesmi, zanimajo se za godbo na pihala s koračnicami in venčki narodnih pesmi. Ne motijo jih toliko oddaje oper in dobrih glasbenih oddaj, čeprav so tudi težje, so pa izraziti nasprotniki jazza, ki pa v zabavnem programu prevladuje. Delavci in kmetje žele čim več oddaj, ki bi jih z mikavno vsebino seznanjale z življenjem in napredkom v industriji in kmetijstvu pri nas in v svetu. Zele preprostih poučnih predavanj, ki bi lahko neposredno služila izboljšanju našega gospodarstva. Kmete zanimajo seveda tiste kmetijske kulture, s katerimi se neposredno ukvarjajo. Zelo pogrešajo tudi oddaj, ki bi bile posvečene življenju v posameznih republikah naše federativne države.

Ob teh željah je treba upoštevati dejstvo, da s splošno elektrifikacijo našega podeželja prihajajo do radia preprosti ljudje, ki žele poslušati čim več zanimivosti in zabave v narodnem, ljudskem slogu.

KONCERT IGORJA OZIMA V BEOGRADU

V umetniškem razvoju slovenskega violinista Igorja Ozima, ki je pred dnevi priredil ob spremljavi Hilde Horakove koncert v Beogradu, je opaziti skladno povezanost glasbeno vsebinskih in tehničnih silnic enake kvalitete. Na tem gradbi Igor Ozim svojo reproductivno umetnost. V njej se očituje solidnost sole, ki ni usmerjena prvenstveno v tehnično virtuosnost, marveč v enaki meri tudi v razširjenosti glasbenega obzora. Vse to ga uvršča med reprezentativne predstavnike pojavnega rodu jugoslovanskih glasbenikov-umetnikov.

Igor Ozim je s svojim zdravim glasbenim čutom in znanjem umel prikazati bistvene slogovne značilnosti del raznih dob, od Vitalija in Beethovna do Schumanna in sodobnih slovenskih skladateljev. Njegova zvestoba notnemu tekstu in osnovnim skladateljevim težnjam napravi včasih vtis domala akademsko eksaktnosti. Toda količkaj pazljivi poslušalec lahko ugotovi, da se za tem skriva bujni temperament, ki se prek postopnega dozorevanja vzpenja na raven reproductivnega umetnika velikega formata. Glede njegovih violinso tehničnih kvalitet je očitno, da razpolaga s tonom znatne intenzitete in obsežno skalo izraznih možnosti. Nardarjenost Igorja Ozima in njegovo solidnost mu odpirata velike možnosti.

Pianistka Hilda Horakova je bila glasbeno in tehnično soliden sodelavec Igorja Ozima. M. V.

Grški dirigent v ljubljanski Operi

V sredo, 18. nov. se nam je predstavil v opernem gledališču z dirigiranjem opere »La Bohème« vodilni grški dirigent Antiohos Evangelatos. To Puccinijevo delo, ki skoraj neprotorgoma, leto za letom, zavzema mesto v opernih programih vseh odrov, mora s svojo glaslo in vsebino vedno znova prikleniti srca poslušalcev. Svet bohemov se nam zdi kar nad vse prikupen, tragika pesnikove ljubice pa nam vzbuja v duši globoko sočustvovanje. Glasba je v tej operi vseskozi dosledno odvisna od čustvenih vzgibov, ki se sproti porajajo ob najtesnejši povezanosti s predstavami in pojmi v dramatskem dogajanju. Že sama dramatska snov pa kaže nenavadno prepletanje elementov življenjske vredine in resničnosti z elementi sanjavnosti in sentimentalnosti, kar se vse verno odraža v spremljajoči glasbi. Tako je nedvomno važen problem za dirigenta »La Bohème« tudi v tem, da nakaže pri poustvarjanju dovolj jasno in prepričljivo razliko med prej omenjenimi elementi. Tej nalogi je bil Evangelatos vsekakor kos in je zanj našel zelo uspešno rešitev. Kot največji mojster se nam je razkril v pričaranju sentimentalnih in mehkih občutij (primerjaj arijo Rudolfa in Mimi ter naslednji sklepni dvospev iz prvega dejanja). Dinamično niansiranje še zelo odmaknjena od brutalnega nasilja in razpoljenosti strasti, kar lahko srečujemo v veristični operi, Evangelatos pa je pokazal, kot smo imeli priliko spoznati pri izvedbi drugega dejanja, da odvlada tudi tehnični problem dirigiranja te opere. Tu bi bilo le še želeli, da bi dal mestoma nekaj več poudarka solistom. V celoti je pa bila interpretacija Evangelatosa tako prepričljiva, da smo to izredno popularno operno delo lahko spet povsem svojevratno doživljali in občutili kot prerajeno v novem oblišilu.

Pesnika Rudolfa je to pot pel Janez Lipušček, izvrsten tenor naše Opere, ki ga zadnji čas žal je redko slišimo. Njegovo petje in igra sta bila vseskozi skladna z zahtevami, ki jih postavlja ta vloga. Vsa mehkooblišilna Lipuščkova liričnega tenorja je najlepše prišla do izraza v ariji »Kot led je ta ročica...« in v dvospevu ob koncu prvega dejanja. Pa

tudi v forte višinah je dosegel mehko polnost glasu, ki ne gre nikdar na račun napenjanja glasilk (primerjaj mesto »Zaman trpljenje skrivam« v tretjem dejanju).

V vlogi Mimi je nastopila Vilma Bukovčeva. Njen lik preproste boleljne deklice je bil ustrezno podan. Pevsko je pokazala dovolj prodornosti, toda še boljša bi bila, ako bi bile višine mestoma bolj krite.

Koketno Musetto je igralo zelo dobro kreirala Manja Mlejnkova, pri spevu v drugem dejanju pa bi morala izstopati z večjim glasovnim bleskom. Ostale vloge so še uspešno odigrali: Friderik Lupša, Vladimir Dolničar, Franc Langus in Ladko Korošec.

Celotno poustvarjanje opere »La Bohème« pod vodstvom dirigenta Evangelatosa je bilo vendarle tako doživljeno, da celo tu in tam kako pomanjkljivosti nekaterih solistov niso motile. Dirigent je doživel s strani občinstva — to pot le študentov univerze in visokih šol, ki so do slehernega količka napolnili dvorano — obilo priznanj; žal da predstava ni bila prirejena za širšo publiko. Jože Sivec

Založba »Kmečke knjige« v Ljubljani razpošilja te dni širom Slovenije svojo letošnjo knjižno zbirko

Gostovanje beograjskega Narodnega gledališča

Narodno pozorišče iz Beograda se je odzvalo vabilu Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani ter bo gostovalo v dneh 9. in 10. decembra v ljubljanski Dramski Kraljevo dramo »Gospoda Glembejvici«.

Razstava izbranih ameriških knjig v Zagrebu

Nedavno so v salonu »Likum« v Zagrebu odprli razstavo izbranih ameriških knjig. Le-ta obsega okrog tisoč knjig, izbranih pretežno po njihovi grafični in vsebinski vrednosti. Razdeljena je na 35 strok, med katerimi so najbolj zastopane znanstvena knjige, leposlovje in umetnostna zgodovina. Ta zanimiva razstava bo odprta do konca meseca.

»Otok na nebu«, novi Warnerjev film, opisuje ogoren Loj ljudi, ki so se izgubili v divjini, za življenje in rešitev. Prikazuje doživljaje posadke ameriškega vojaškega transportnega letala, ki je bilo 1944. leta prisljano pristati na arktičnem ledu. V Londonu so ga ugodno sprejeli. Hvaljilo ga, da je soavežljive, brez teatralnega heroizma in da je igra v njem — zlasti John Wayneja — izredna.

Sinoči je Prešernovo gledališče v Kranju z velikim uspehom uprizorilo Zemljanovo »Odlučitev« v režiji Jožeta Galeta. To je že druga premiera tega aktualnega dela v Sloveniji. Na sliki Mirko Cegnar kot Just Fruga

DELO NASIH ZALOŽB

„Kmečka knjiga“ in kulturni problemi vasi

Direktor založbe »Kmečka knjiga« ing. Jože Berkopec me je sprejel prav prijazno, hkrati pa mi je na račun vseh naših listov dejal, da o založniškem delu »Kmečke knjige« pravzaprav doslej še ni nihče niferas napisal in da se mu zdi to krivično. Seveda sem se s tem strinjal in izrazil upanje, da bo zdel prenehal ta moik. In tako sva prebila in takoj sva se znašla sredi pogovora.

»Naša založba,« je najprej povedal ing. Berkopec, »je med najmlajšimi, saj je bila ustanovljena šele 1951. leta. Ustanovil jo je izvršni odbor Republiške zveze kmetijskih združenj za Slovenijo. Ustanoviteljica ji je poverila nalogo, da izdaja strokovno, poljudnoznanstveno in leposlovno literaturo, ki ustreza potrebam vasi. S tem naj prispeva k dvigu kmetijske proizvodnje, k utrjevanju združne miselnosti in k splošni izobrazbi našega kmeta.«

Pozanimal sem se, kako je »Kmečka knjiga« izpolnjevala dosedaj postavljene naloge.

»Brez oklevanja je treba priznati,« je rekel inž. Berkopec, »da so kulturno-prosvetne razmere na vasi nezadovoljive in da je bilo za odpravo tega razmer na vasi storjenega po vojni še mnogo premalo. Kmečko ljudstvo pri razdeljevanju kulturnih dobrin ni dobilo enakoga deleža kot n. pr. kmečko prebivalstvo. Naša vas je sploh zelo delež od kulturnega dogajanja po mestih. In vendar

bi morala kultura in prosveta ponikati do najtanjših kapilar našega podeželskega življenja, v čim močnejšem toku, da bi odstranili razne predsodke, vraževerstvo. Odlučilo vlogo mora imeti pri vsem tem slovenska knjiga, tudi dober film, primerna gledališka dela. Toda naša kultura je žal precej komercializirana, in to je velika ovira za hitrejši razvoj vasi. Odkar velja načelo, da je tudi kultura trgovsko blago, se je položaj na vasi še poslabšal. Knjiga, če že pride tja, je tako draga, da je postala nedosegljiva tistim najbolj potrebnim. Zelja po knjigah je na našem podeželju velika. Zdi se mi nepojmljivo, da se o tem vprašanju in o kulturni zaostalosti na vasi tako malo govori in piše. Prej ali slej se bo treba spoprijeti s tem, zakaj v rešitvi tega vprašanja je ključ večjega napredka na vasi.«

»Tako dejansko opravljate pionirsko nalogo na podeželju,« sem dejal in pogledal v številke, ki jih je inž. Berkopec razgrnil na mizi. Od ustanovitve je Kmečka knjiga izdala 50 knjig in brošur v skupni nakladi 390 tisoč izvodov. Od tega je izšlo 8 leposlovnih knjig v 34 tisoč izvodih, ter 44 strokovnih knjig in brošur v 336 tisoč izvodih. Uprava Kmečkega glasu pa je izdala od leta 1946 do 1950 22 strokovnih knjig v 256 tisoč izvodih. Te knjige so šle po veliki večini na vas.

»In vendar je glede na potrebe vse to je kapljica v morje,« je rekel inž. Berkopec. »Nalogo skušamo opravljati čim bolje za razpečevanje knjig imamo precejšen aparat, kar je pa tudi potrebno, saj imamo najširše založbe. Založba sodeluje s približno 800 kmetijskimi združenji, ki pomagajo pri razširjanju našega tiska. To je vsekakor vredno omeniti zaradi prihodnjega razvoja naše založniške dejavnosti. Ta naš razpečevalski aparat je namreč že postavljen in bo njegova vloga prišla do veljave šele sedaj, ko bomo napravili trimesečno zimske akcije.«

Pozanimal sem se, v katerih krajih ima »Kmečka knjiga« največ odjemalcev.

»To je prav zanimivo,« sem prejel v odgovor. »Največ naših kupcev je iz oddolnih, pretežno hribovitih krajev, medtem ko so ravninski predeli slabše zastopani. Med naše najboljše odjemalce štejemokraje okrog Zirov, Soštanja, Slovenjegra Gradca, Pohorja, Slovenskih gorc itd. Precej naročnikov imamo tudi v okrajih Novo mesto, Sežana, Gorica, torej v bolj pasivnih krajih.«

Založba pa se mora, kar je pri takem pionirskem delu pač razumljivo, boriti tudi proti nezaznavanju in neupoštevanju njenega dela.

»Da bi s svojimi knjigami zares pršli v vsako kmečko hišo, izdaja založba

tudi knjižno zbirko. To je knjižni dar, ki ga bodo dobili naročniki za 300 dinarjev. Letos obsega ta knjižni dar štiri knjige: »Koledar« Kmečke knjige za leto 1954, »Ljubezna na odru« pisateljca Prežihovega Voranca, »Vremenslovje« in »Travnštvo«. Zbirko že razpošiljamo in bo torej prva med ljudstvom. Prihodnje leto bomo začeli izdajati v zbirki Zgodovino slovenskega naroda, ki bo izhajala več let.«

»Nedavno smo brali v dnevnem tisku razpis Vaše založbe slovenskim pisateljem. Ta simpatična gesta bo, upam misliti s tem nadaljevati?«

»Res, razpisali smo v obliki apela na slovenske pisatelje nagradni natečaj za izvorno leposlovno delo. Pri tem smo želeli podpreti ustvarjanje domačega slostva, ker mislimo, da smo v Sloveniji v zadnjih letih na račun prevajalske mrzlice domačemu leposlovju delali v marsičem krivico. Svoje moramo začeti bolj ceniti. Na razvoj v to smer želimo vplivati s to nagrado. Razen tega nas pri razpisu vodi želja, dati našim bralecem originalno domače branje. Preprosti bralec so zelo zvesti domačim pisateljem. Nagrade bomo seveda razpisovali vsako leto, morda jih bomo naslednja leta celo zvišali, ali pa uvedli poleg prve še drugo in tretjo.«

»Vaša založba izdaja tudi mesečnike. Kako izpolnjujete z njimi vrzeli v našem strokovnem slovstvu s tega področja?«

»Izdajamo štirnajstidnevnik »Naša vas«, glasilo slovenskega kmetijskega združenstva v nakladi 17 tisoč izvodov, strokovni mesečnik »Sedjarstvo, vinarstvo, vrtnarstvo« v 8 tisoč

izvodih in »Socialistično kmetijstvo«, glasilo Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov v 1200 izvodih.«

»In načrti za prihodnje leto?«

»Poleg številnih strokovnih knjig in brošur, ki jih pripravljamo, je pred izidom roman »Dan v oktobru«, prevenc mladega pisatelja Draga Vresnika, ki je prejel poletni nagrado Prešernove družbe. Pripravljamo tudi redno izhajanje poljudnoznanstvene knjižnice. V tej bomo izdajali takšne publikacije, ki so za odpravo zaostalosti naše vasi najpotrebnejše in najbolj koristne. Začeli bomo menda z razpravo o astronomiji ali o geologiji. To so za preproste bralece neznanja, a zanimiva področja. Tem brošuram bomo skušali dati nizko ceno, da bodo dostopne vsakomur, poskušali jih pa bomo poslali na vas čim več. Tu se zopet postavlja vprašanje trgovanja s kulturnimi dobrinami. Naša dejavnost je v veliki meri odvisna od dotacij. Organiziramo si tudi tiskovni sklad. Mnoge zadrage so napravile s trgovanjem lepe dobičke. Če bodo njihova vodstva razumela, da so odgovorna za obstoj in delo naše založbe, bomo lažje zadostili potrebam. Vasi bi bilo treba dobesedno preplaviti z literaturo, tega pa naša založba ne zmore, ker ji manjka sredstev. Za tehnični razvoj kmetijstva je predvidenih v prihodnjih 10 letih 700 milijard din. Morda bi kazalo dati nekaj tega denarja tudi za izhajanje knjig.«

Povrnili sva se k literarnemu razpisu Kmečke knjige in ugotovila, da bo treba skrbno izbrati rokopiše preprostih ljudi s podeželja. Raznim piscem samoukom bi bilo treba omogočiti popravke njihovih rokopisov in

objavo njih del v založnih publikacijah.

Na koncu sem pogledal v seznam strokovnih knjig, ki jih ima založba v načrtu. Tako bodo v doglednem času izšle naslednje knjige: Kletarstvo in gostinstvo, Mala ljudska kuharica, Vrtnarstvo leto Karla Capka, slikarica »Gozdarjevo Tonček« (delo gozdarja), Krmljenje domačih živali, Reja goveje živine na prostem (izvirno delo koroškega Slovence Čutnika). Uporaba domačih in umetnih gnojil, Mlekarski zbornik, Kmečki dolgovi in dobi kapitalizma na Slovenskem, Delo in delovna sila v kmetijstvu.

»Tega je kar obilo,« sem rekel. »Ker je vaša dejavnost usmerjena predvsem v strokovno slovstvo, imate gotovo na tem področju še več načrtov?«

»Prav imate,« je poudaril inž. Berkopec. »Tudi filmska dejavnost je v našem načrtu. Oskrbovali bomo kmetijske zadrage in tečaje s strokovnimi in kulturnimi filmi, organiziramo popravilnice kinoprojektorjev za zadrage in pripravljamo adaptirane izrednih strokovnih filmov za naše potrebe. Začeli bomo izdelovati domače strokovne filme, in skušali bomo priti do svoje zadrage tiskarne, ki naj bi prevzela tisk vsega propagandnega materiala za vas, tako knjig, brošur, plakatov. Tu je še premnogo dela. In da bi uspeli, vabimo k sodelovanju vsakogar, ki mu je razvoj naše vasi pri srcu in ki se zaveda, da se kulturna raven nekega naroda ne zrcali samo v življenju po mestih, marveč tudi v razmerah po vseh. To, vidite, je naš program,« je končal inž. Berkopec. F. N.

LE NAŠIM MLADIM BRALCEM

Kak je Tomaž iadral z mesecem 10 sv tu

V slavno mesto Direndajo, kjer Tomažek je živel, kjer celo tramvaj poznajo, cirkus Kaos je prispel. To je cirkus, ki mu para prav gotovo v svetu ni: klovni, bobni, lajna stara, mož brez mozga in kosti, slon brez rilca v pasji staji in z monoklom papagaj; v slavnem mestu Direndaji bil zares je direndaj! V cirkusu tekla na vso sopo radovedni je Tomaž, tam mu mož z rdečo kapo, sam ravnatelj Barabaš za pet gumbov iz zlata lep papirnat mesec da. Takle mesec — davna želja! Zdaj ves dan ga od veselja nosi v roki, a z nočjo uide mesec na nebo. In z neba se mesec smeje, češ, kar name se pomin! In da stvar bi šla hitreje, zlato lestev mu spusti. Pleza, pleza, se navreza klin za klinom naš Tomaž, o, še dobro, da ni peza kot ravnatelj Barabaš, sicer, bogme, bi polomil kline, lestev in glavo, a tako je — resda z muko — le pripelzal na nebo in potolkel je le nos, ko je trčil v Mali voz.

Potlej ježa prek neba! Kot da je zajahal konja, mesec z njim se v dalj trklja, to je ježa, to je gonja, naokoli sem in tja, da nikoli še tega! Naj povem kar vse po vrsti: Sprva ga srbijo prsti, da ne ščipa v rosno lice solznožalostne meglice, pa ga veter umiri, mu klofuto prisoli,

potlej burja, starka burja bogve kaj vse z njim počne, dokler mesec iz neurja v Rimsko cesto ne prispe, tam pa več naprej ne gre: V Malem vozu polomilo, odlomilo, potonilo zadnje levo je kolo, pa mude se s popravitom že minuto in zato je ustavljen ves promet, torej i Tomažev let.

Zdajci vika kot za stavo hrušč in trušč od vseh strani in Tomažu tik nad glavo črna ptica prileti; črna ptica je letalo, ki tako je ropotalo, da Tomaž je vztrepetal, kmalu z meseca bi pal, da od hrušča skoraj gluho ob svoj fini je posluh. Pa ga mesec potolaži: Na letalo nič ne daj! Tu pod nama, dobro pazi, zdaj je severni tečaj! Tam na ledu čaj si kuha beli medved kosmatin, volk si taja led s kožuha, pere srajco si pingvin, a še preden jo opere, mesec je že bogvekje, kjer se Tjoša-Joša dere in debele solze je, hm, ker ga kozaška mati pravkar je po zadnji plati, saj je fant zagnal kanon z bele breze v reko Don. Potlej prva je postaja silna gora Himalaja:

Jovanka Jorgačević:

Neskromna želja

Triša je šel k dedku, ki je živel na kmetih, na počitnice. »E, ko si že tako dobro izdelal prvi razred gimnazije,« mu je dejal ded, »pa pogledjmo, kako boš čuval lubenice.«

In povsem resno ga je že drugi dan določil za čuvaja pri lubenicah, po vasi pa se je hvalil, da nima nihče drugi za čuvaja — šolanega človeka.

Cesa boljšega si Triša tudi ni želel. Resda lubenice še niso do-

ko mravljje. Zares je bila to čudovita lubenica! Nanjo so plezali po lestevih in privržani so bili z jermeni, da ne bi komu spodrsnilo, pa bi se ubil, ko bi padel s tolike višine. Res, kot nebotičnik je bila velika!

Zdaj pa so šele prišle pregla-vice. Kako lubenico prepeljati domov in spraviti na trg? In kdo jo bo kupil, ko je tako velika? In prav takrat, ko so se vsi vaščani zbrali in preudarjali, kako in kaj

zorele, toda poleg njih je vedno našel hrušč in malin in prezelih marelic, s seboj pa je vzel tudi nekaj knjig, da se ne bi dolgočasil.

Triša si je ogledal lubenice, trkal s prstom po skorji in ugotavljal: »Počasi rastejo. Kako čudovito bi bilo,« je pomislil, ko je zagledal temnozeleno lubenico, »ko bi tale silno zrasla in bila največja v naši vasi.« Sedel je poleg nje na zemljo in se zamislil, kakšen vtis bi napravila takale ogromna lubenica. »Oh, če bi bila velika, ko dedkova bajta, ne, večja, še veliko večja! Da bi je nihče ne mogel dvigniti, še manj ukrasti!« Potlej je pomislil, kako bi prihajali kmetje od vsepovsod gledat ogromno lubenico. Čudili bi se, znajevale z glavami in brskali po spominu, če je že kdajkoli poprej zrasla tako velika lubenica; in ded Savatij, najstarejši vaščan, ki pomni še turške čase, bi se domislil, da je davno tega nekemu Dušanu zrasla ogromna lubenica, toda vendarle ni bila večja od tele. Kakor koli že, novica bi se razširila z bliskovito naglono, lubenica pa bi še hitreje rasla... Ze je velika ko hiša v dve nadstropji, dedek je že stotič potrkal po njej in ugotovil, da je čas, da jo spravijo domov. Tudi časnikiarji iz mesta so prišli in začeli spraševati dedka, da bi doglali, kako se mu je posrečilo pridelati tolikšno lubenico in v zapisnice so si natanko zapisali, kar jim je dedek povedal.

Toda dedek se je zmedel vpričo tolikih učenih ljudi, zato je samo odkimaval z glavo in pripomnil, da je vse to zasluga njegovega vnuka Triše, ki je lubenice čuval.

Potem so se še nekajkrat fotografirali poleg lubenice in ob njej so bili videti majhni, majceni —

bi ukrenili, je na sosedni trati pristal helikopter in pilot je sporočil, da je treba lubenico vsekakor spraviti na kmetijsko razstavo.

Vaščani so pohiteli, da bi pomagali dedku v stiski; koj so naročili ogromna dvigala in velike kamione, s katerimi prevažajo hiše. Ko so jo srečno natovorili, so se stari in mladi zbrali, da bi spomnili Triša in lubenico na kmetijsko razstavo. Obakraj ceste so se gnetli ljudje, kot da gre za avtomobilske dirke, da, še več jih je bilo.

Na razstavo so prihajali ljudje z golj zavoljo nje. Triši so čestitali in ga trepljali po ramenih, on pa se je nasmihal in ni vedel, kaj naj pove vsem tem razveseljenim ljudem. »No, zrasla je pač, kaj vem, kako...« Posneli so jo tudi za filmski tehnik in vsi časniki so o njej pisali.

Tudi tujci so prišli. Občudovani so jo, trkali po njej, mlaskali z jezikom in nikakor niso mogli verjeti, da je to prava pravcata lubenica.

»Da, seveda je,« so jim naši strokovnjaki zatrjevali. Poklicali so tehnika, ki so z električnim svodom izvrtali velik kos sočne rdeče lubenice. Ljudje so pridrli z vseh strani, da bi jo poskusili, nekaj radovednežev so malone zmečkali. Triša pa je moral potlej sam splezati nanjo in iz tiste odprtine malo poskusiti. Čudovita je bila — sočna in sladka.

»Oh, zakaj ni manjša,« je prvi-krat pomislil Triša. »Uh, kako bi jo pojedel s tovariši!«

Toda tujci so se prepričali, da je prava in zato so jo hoteli po vsej sili kupiti, da bi jo razkazovali po svojih vselejnjih in razstavah. Dedek je seve na prigovarjanje vaščanov privolil, in tako je lubenica začela potovati

po Evropi. Razume se, da je tudi Triša šel z njo. Obiskali so Dunaj, Berlin, Nico in odondod krenili proti Parizu.

V Parizu so turisti zapustili Eiffelov stolp, da bi jo videli, in si šele potem šli ogledat Louvre.

»Ogromna lubenica prispela,« so pisali vsi časniki na prvih straneh.

»Prek velike luže mora,« je dejal nek Amerikanec.

Triše niso mti vprašali, če privoli, vtknili so mu vozovnico v roke, natovorili lubenico in krenili proti pristanišču. Vsečil se je, ker se bo vozil na prekooceanski ladji, ker bo videl newyorške nebotičnike, vendar se je bal, da bi ne zamudil vpisa v šolo. Toda kaj more... Se bo že nekako opravil.

Prispeli so v pristanišče. Kakšen vrvež je bil tam! Polno dvigal, kamionov in mornarjev. Vendar so vsi dali prednost lubenici. Povezali so jo z močnimi verigami, ker se je tjena skorja po vseh teh vožnjah in prekladanju že malo zmečkala. Toda to ni važno, glavno je, spraviti jo celo do Amerike. Pri natovarjanju so mornarji še zlasti pazili, ker so vedeli, da je že vsa Amerika obveščena, da bo z njihovo ladjo prispela čudovita lubenica. Že so razprodali vse vstopnice in zdaj so tiskali nove, ker so jo vsi ljudje hoteli videti.

Mornarji so jo počasi dvigali na palubo. Centimeter za centimetrom. Hipoma je nekaj počilo — tresk!

Veriga se je sprčo tolike obtežbe pretrgala in lubenica je čofnila v morje.

»Joj,« je vzkljknil Triša.

»Oh,« je vzdihnil mornar, ki je ravnal z dvigalom.

»A jo!« je še glasneje vzdihnil Amerikanec, ki je razprodal vse vstopnice.

Kaj pa se je zgodilo z lubenico? Napadli so jo krvičljivi morski psi, ki jih je bilo v velikem pristanišču na stotine. Požirali so jo in jo trgali z ostrimi

zobmi. Manjše ribe so goltale semena, Triša, mornar in Amerikanec pa so nemočno stali na bregu in gledali vse to.

Ogromna lubenica je šla položu. Rdeča je bila in tako sočna. Triši so se cedile sline in žal mu je bilo, ker se ni mogel pridružiti morskim psom pri gostiji.

Vrgel je vozovnico v morje, sedel ter začel pisati pismo dedku. Otožno, sila otožno je pisal. Kako se mu je vsa zadeva z lubenico skazila in kako so jo pojedli morski psi.

Vtem ga je dedek lopnil po rami in nosnice mu je podražil vonj po jabolčnem zavitku, ki ga je imel tako rad.

»Ne smeš spati na soncu,« ga je pokaral dedek. »Sončarico boš skuplil.«

Triša se je vzdramil in plašno pogledal lubenico. Ona pa, hudomušna, kakršna je, tiči med zelenjem prav taka, kakršna je bila, in obeta, da bo lepa, zajetna, vendar tolikšna, da jo bo dedek lahko dvignil.

NA OBISKU

Ponedeljek k Torku pride v goste: »O, tovariš Terek, zdravo, zdravo!« »Zdravo, znanec znanca koj pozdravi.« »Sedite! Vam smem postreči s kavo?«

»Prosim! — Smem ponuditi cigaro?« In sta pila kavo in kadila. »Kaj pa kaj soseda Sreda,« vpraša Terek, »ni predčerašnjim zbolela?«

»Zdaj je v redu. Znanec je četrtel očeraaj dobra priskrbel zdravila. — Glejte, glejte, tam prihaja Petek, z njim Sobota. Sta že k nam zavilale«

In kramljali so v prijetni sobi, družine bilo je le veselje... »Joj, zdaj v zlato se kočiji v soncu še Nedelja lepa v goste pelje!«

Ena najpriljubljenejših otroških iger je miniaturna železnica

Nacek in hlod

So rekli v Zabji vasi, da bodo zgradili gasilski dom, kajti so rekli, da ga imajo že v Babincih in Norsincih in na Hudrgi. Kajti se lahko zgodi, da bi imeli v Zab-

silskemu domu v sramoto. In so takoj prišli za delo, Zabjani, ne župan. So skopalj temelje in so bili ravno prav globoki, da so se lahko skrivali v njih zabjanski

ji vasi lahko kulturno prireditve, ki se ji pravi veselica. In je za take stvari potreben gasilski dom.

So rekli oča župan, da bo stal gasilski dom na njihovem travniku, kajti je le njihov travnik tako imeniten travnik, da ne bo ga-

otročaji in še Nacek med njimi, čeprav so mu že skoraj poganjali pod nosom muštači.

Bilo je vse prav in v redu, samo dolgega hloida jim je še manjkalo, ki mora biti tam nekje pri vrhu gasilskega doma, tam na strehi, in mora biti debel in močan, in ga bo težko spraviti v Zabjo vas.

So ga dobili tam nekje v močeradarski šumi: ponj so šli zgodaj zjutraj, kajti so Močeradarski skrteži in se kihnitj nočejo zastoj. In so zato zadevo kar sunili. Hlod so spravili do Zabje vasi ravno ob pravem času. In ker je bila zjutraj še tema, so ga nesli po cestji kar po širokem, kajti niso videli, kje je sprednji konec in kje je zadnji. So prišli z njim do Zabje vasi. Pa so imeli smolo, kajti hlod po širokem ni hotel skozi vas. Brž so se zbrali možakarji in se čohali po glavah, kako neki priti s hodom do županovega travnika, ki leži na drugem koncu vasi.

»Hm, kaj bi,« so rekli prvi.

»Hm, nerodna zadeva,« so rekli drugi.

»Hm, kaj bi, bi ga nesli nazaj v šumo in poskali drugega bolj pripravnega,« so menili tretji.

In je rekel Nacek, ki je tudi bišal svoj nos zraven: »Hm, kaj bi! Odzagajmo ga toliko in toliko, pa bo! In že je zapela žaga in so ga odzagali toliko, da so ga lahko nesli zopet nekaj časa po vasi.

Lim je pa zopet ponagajala hiša, ki je silila preveč na cesto. »Kaj bi sedaj,« so rekli zopet prvi.

tu Tomaž ni kar tako, saj podrsal je z nogo po sveta najvišji gori in planincem vsem v poduk, da je bil on prvi gori, je v dokaz pustil klobuk. A ponos ta brž zabriše veliki kitajski zid, Jang Ce Kjang in čudne hiše, lotos, bambus, krakati pa še deček strah Me Ni, ki si bizona lovi, pa se že je v oceanu

fant skrbno ogledoval: tam na kitu velikemu som je postelo postal, morskii pes pa na kitaro je tunini zaigral trubadursko pesem staro, ki jo je od mroža znal, a še preden je končal, tu zamorsko je kraljestvo! Belca črnici vrte nad žerjavico ko presto, za trebuhe se drže, zraven vsak tako kriči, da še mesec se splaši, pa jo mahne spet čez morje, tja v Ameriko seve, kjer v preluknjano obzorje nebotičniki štrle, tja, kjer sendviči rasto kot koprive za vasjo. Tam na peti aveniji bil je pravkar karambol: Mister Ford se v historiji je zalotel v Transpetrol. Krik in vik in strašna jeza, skorajda da teče kri in Tomaž po lestvi spleza, da duhove pomiri. Lestev pa je krivo pala, se na nekaj zamotala, zamotala, zamešala, da Tomaž na tla zgrmi in pretres možgan dobi in mu mesec gologlavi, vrtoglavii potepuh

jadral z mesecem je po svetu v svojem čudnem tretjem letu ko za gumba iz zlata mesec je dobil z neba.

UGANKE

V začetku sem kot snežec bela, nadalje sem ozelenela, ko slednjič prav lepo sem rdeča, otrokom sem sladkost in sreča. (Čestna)

Dragi moji, zdaj pazite in na to odgovorite: Če zajec česa se boji, zakaj tedaj čez hrib hiti? (Zato, ker skoci hrbt ne more)

Mali gumb posebnih vrst, — komaj naj pritisnem prvi — še prej ko naštejemo tri, črno temo opredeli. (Električno siskalo)

Hropeči možakar žarečih oči, podnevi, ponoči v daljave hiti, brez smodke, prez pipe ponosno kadi. (Lokomotiva)

Škandal Petra Karadjordjevića

Vohunske in politične afere

PISMO IZ PARIZA

Spominih Roosevelt Eleonore je tudi tale zanimiva podrobnost iz zaključnega obdobja minule vojne:

«...Pred odhodom g. Churchilla nas je obiskal mladi jugoslovanski kralj Peter. Ko je po obisku odšel, mi je Franklin rekel:

«Ta fant bi storil bolje, če bi pozabil, da je kralj in se lotil kakega dela...»

«Vsakokrat, kadar ga vidim z ženo in otrokom,» — nadaljuje Eleonora Roosevelt v svojih spominih — »se spomnim besed svojega moža. Cakati, da spet dobiš prestol, se mi res ne zdi najboljši poklic...»

Kakor v Koblenzu

Cprav je bila po drugi svetovni vojni konjunktura za strmo-glavljene kralje neugodnejša kakor kdaj koli prej, »ta fant« ni poslušal pametnega Rooseveltovega nasveta. Kakor skrahirani francoski aristokrati, ki so po revoluciji leta 1789 pobegnili v Koblenz, je tudi Peter Karadjordjević v prvih povojnih letih zbral okrog sebe svojo »vlado«, svoje »dvorno spremstvo« in vse osebe, kakor določajo predpisi: štiri polkovnike, tri tajnike adjutante, dva osebna stražarja, 28 dvorjanov in uradnikov, telesno gardo itd. Hodil je po ujetniških taboriščih po Zahodni Nemčiji, »sprejemal« tam »raporte« in povsod tem postrojenim razočaranim grešnikom zajecjal nekaj zmeraj istih, slabo na pamet naučenih besed. Potoval je iz enega zahodnega glavnega mesta v drugo in dajal optimistične, navidez tjavdan izgovorjene intervjuje, ki jim nihče ne verjame: »Nekaj izgnanstva ni posebna nesreča za kralja«, je trdil, »samo predolgo bi to ne smelo trajati«. (Glej ilustrirano revijo »Noir e blanche«.)

Ob pomoči (morda pa tudi na pobudo) nekaterih zahodnih poročevalskih služb je Peter Karadjordjević ustanovil »kraljevske vojne misije« v Italiji, Avstriji in Grčiji. S svojimi tajniki — adjutanti je prav kakor pravi

graciji z »gospodarjevim ukazom« iz rezervnega poročnika »aktivni general«. Seveda ta rojalistična idila je trajala, dokler je imel Peter kaj denarja. Ko pa so tuji viri usahnili, se je »dvorno spremstvo« kaj hitro skrčilo na mikroskopski obseg. Razen tega se je »ministru za notranje zadeve« Vladetu Miličeviću, staremu tujemu vohunu, posrečilo, da je iz »gospodarjeve milosti« iztisnil »generala« Cacana, ki živi zdaj v Metz, ogorčen nad

nov polnil stolpe zahodnih časnikov: »Desina afera« in »Afera Sotilli«.

»Desina afera«

»Desina afera« je izbruhnila na pomlad 1951. Znani pariški dnevnik »France Tireur« je dne 9. aprila priobčil pod naslovom »V Parizu preprečena zarota proti Titu«, članek, iz katerega povzemamo samo najvažnejši del: »Iz verodostojnega vira smo zvedeli, da je francoska policija

Peter in Aleksandra na nočnih popivkah

usodo in človeško nevhvaležnostjo. Tam zbere v prazničnih dneh okrog sebe tri, štiri bivše aktivne oficirje, ki kopljejo železno rudo v rudnikih Loraine, in zmerja Vladeta Miličevića, »ministra za notranje zadeve kraljevske vlade«.

Pravzaprav se je tudi tu pokazala stara resnica, da se zgodovina ponavlja — toda kot komedija. Če francoska rojalistična emigracija v Koblenzu ni mogla preprečiti zmagovitega razvoja novih družbenih odnosov, se je lahko vsaj kot izmalčeno strahilo minulosti spet postavila na noge v Franciji, četudi samo začasno. Povsem drugačna je stvar s Petrom in njegovo emigrant-

preprečila nacistično kominformovsko zaroto proti Titu. Nekaj jugoslovanskih emigrantov, pristašev kralja Petra, povezanih s sovjetsko tajno policijo, so prejšnji mesec aretirali. Po zaslšanju so vse izpustili, prepovedali pa so jim zapustiti Francijo.

Med njimi so: Mika Sefanović, Bogdan Lekić, Mika Radovanović, Mika Andjelković, polkovnik Nenadović, Stevan Trivunac, Lazarević in Desa Stanković.

Zarotniki naj bi se sestali v Sviči. Sestanka naj bi se udeležili rojalistični poglavarji in agenti Kominforme, da bi uredili finančno vprašanje za akcijo. Med preiskavo v jugoslovanski kraljevski misiji v Parizu je policija zaplenila nekaj dokumentov.

Zvedeli smo tudi, da so bile tuje vlade o tem dogodku uradno obveščene. Kaže, da je vlada v Washingtonu začasno zadržala vsem jugoslovanskim emigrantom izdane vizume. Končno, nekemu drugemu zarotniku, Vladetu Miličeviću, ki se mudi zdaj v Londonu, francoska vlada ni hotela dati vizuma, da bi se vrnil v Pariz, ker hoče preprečiti, da bi se sestel z zarotniki.

Zahodni tisk je z obema rokama pograbil »Desino afero« tembolj, ker je večina omenjenih imen neposredno povezana s tako imenovano »dvorno pisarno«, zlasti še, ker je eden izmed njih odkrito izjavil, da se je treba proti Titu združiti tudi s črnim hudičem in celo s Sovjeti.

»Programska baza«

Ime »Desina afera« je nastalo zaradi vloge, ki naj bi jo ta emi-

grantka, Desa Stanković, odigrala v vsej zadevi kot veza s sovjetsko obveščevalno službo. Po njeni, tudi objavljeni izjavi, bi monarhistični emigrantski poglavarji na sestanku, ki naj bi bil na »nevtralnih tleh, v Sviči« predlagali predstavnikom sovjetske obveščevalne službe tole:

»1. Jugoslovanska nacionalna emigracija meni, da razmere zahtevajo skupno sodelovanje z novo jugoslovansko komunistično emigracijo pod pokroviteljstvom in poroštvom Sovjetov;

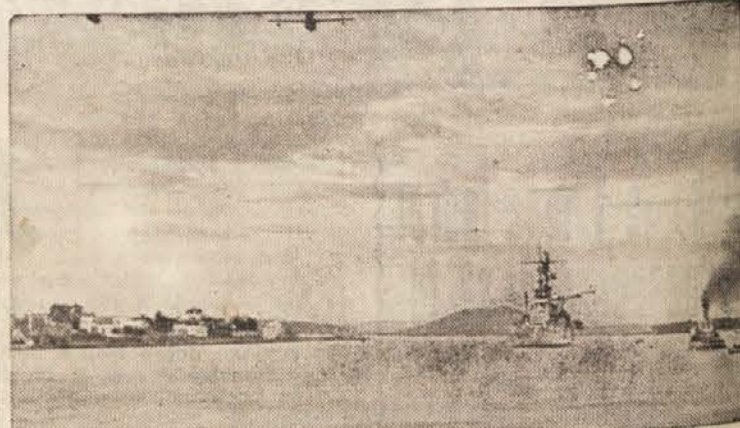
2. Podlaga za pogajanja: skupno delo pri strmoglavljenju Tita, upostavitve demokratičnega režima pod vodstvom Komunistične partije (to je tako imenovanih »političnih emigrantov«, op. — M.V.) z novimi volitvami, na katerih bi kandidirali tudi emigrantski politični prvaki.

3. Poročstvo Sovjetom, da se ta novo izvoljeni režim ne bo preusmeril na Zahod, pač pa bo obdržal možnost gospodarskega sodelovanja z Zahodom.«

Panika med emigranti

Do tega sestanka na »nevtralnih tleh« ni prišlo iz preprostega razloga, ker je pariška policija kot rečeno odkrila te naklepe in z neposredno akcijo prekrizala te račune. Med emigranti je nastala panika. Njihov položaj je bil v očeh »domačih oblasti« hudo kompromitiran. Na drugi strani je »Desina afera« sprožila hude prepire med monarhofašističnimi emigranti, ki jih notranji konflikti, medsebojna mržnja in nasprotja že tako temeljito razjedajo. To je napotilo Petra Karadjordjevića, da je pozneje v podobne akcije neposredno sam posegel. To je potrdila nič manj znana »Afera Sotilli«.

M. Vitorović

Bizerta je najbolj zavarovano pristanišče na Sredozemlju

Bizerta - evropski Pearl Harbour

Če pogledamo na zemljevid Sredozemlja, vidimo, da je Bizerta na najsevernejšem koncu Afrike. Mimo morja je Gibraltarja v Suez. Bizerta ima vse pogoje za uspešno obrambo. V neposredni bližini je globoko jezero, po kanalu povezano z odprtim morjem, razen tega pa še plitvo jezero z ravnimi bregovi.

Glavna značilnost pristanišča Bizerte je velika vodna gladina, ki meri kakih 10.000 ha. To je največja zaščitená vodna gladina na vsem Sredozemlju. Z ozkim vzhodnim kanalom spominja na Pearl Harbour, le da je sedemkrat večja. Imenujejo jo navadno jezero Bizerte. Voda je tu globoka kakih 10 m, v kanalu ki veže jezero Bizerte z morjem, pa 12 m. To zadostuje tudi za največje ladje. Nobene nevarnosti ni, da bi to jezero, ki je pravzaprav zaliv, zasul pesek z okoliških peščenih ravnin, ker je njegova zveza z morjem zavarovana.

Na dnu jezera Bizerte je pomorski arzenal, v katerem dela 3.500 delavcev. Ima tri suhe doke, v katerih lahko popravljajo tudi velike bojne ladje, saj je največji dolg 253, širok pa 36 m. Od vhoda v kanal do jezera je nad 6 km daleč. Jezero pa je dolgo 10 km in široko 12 km. Malo je vojnih pri-

stanišč na svetu, v Sredozemlju pa nobenega, kjer bi bile ladje tako varne kakor v Bizerti.

Ključ zračne obrambe Bizerte je letališče Sibi Ahmed, ki bi ga lahko znatno razširili proti jugu. Glavno vzletišče je dolgo 2.400 m. Drugo letališče je bolj proti jugu, precej daleč od Bizerte, da bi ga ob bombardiranju prvga ne mogli zadeti. Drugo letališče štiti tudi strma gora Aškel. Na ravnini Genise vzhodno od jezera bi lahko zgradili tretje letališče. V zalivu Keruba pa bi se lahko ustavljale letalonosilke.

Podzemeljske hangerje ter skladišča bi lahko zgradili pod griči na vzhodu Bizerte in ob vzhodni strani gore Aškel v neposredni bližini letališča. Tu bi lahko zgradili tudi dobro zavarovano podzemeljska zaklonišča. Kopalni bi v živo skalo in zato ne bi potrebovali betona, kakor so ga v Gibraltarju, kjer so morali Angleži z njimi utrditi zahodne dele podzemeljske trdnjave, ker se je zemlja podspala. Železnica Bizerta-Ferivil-Mater veže Aškel s pristaniščem Sidi Abdala. Z vodno površino, 7-krat večjo od Pearl Harbourja, s strmo goro Aškel, štirikrat večjo od gibraltarske pečine, z razporeditvijo letališč in prikladnim zaledjem je Bizerta najbolj zavarovano vojno pristanišče na Sredozemlju.

Znanstveniki se zanimajo za

ZIRAFI

Povprečna žirafa je visoka kakih sedem metrov. Ker ima izredno dolg vrat, so njeni možgani oddaljeni od srea tri do štiri metre. Žirafa mora torej nenehoma živeti pod visokim krvnim pritiskom, saj mora srce pritiskati kri zelo visoko. Relativna višina žirafine glave nad ravnijo nje-

nega srea je enaka višini med prstičem in prvim nadstropjem v naših hišah.

Strokovnjaki so proučevali žirafin krvni otok, da bi pojasnili, kako je z onesvečenjem pilotov, ki pilotirajo najhitrejša letala. Proučevanje žirafinega krvnega obtoka bi utegnlo pojasniti tudi vzroke degenerativnih bolezni srea in arterij, ki zahtevajo zadnje čase čedalje več žrtve. Skupina ameriških znanstvenikov, ki jih gmočno podpirata neka ustanova vojne mornarice in Ameriško družtvo za proučevanje bolezni srea, se je pogajala z upravami nekaterih živalskih vrtov, da bi dale na razpolago nekaj žiraf. Pogajanja pa niso dosegla zaželenega uspeha. Zdej se pripravljajo ameriški znanstveniki na odpravo v Afriko, kjer nameravajo ujeti nekaj žiraf in proučiti njihov krvni otok.

Naravoslovel domnevajo, da je žirafa najvišja živalska vrsta, ki se je pojavila v razvoju, trajajočem po mnenju nekaterih raziskovalcev 500 milijonov let. Ameriške znanstvenike zanima otok krvi po žirafinem telesu. Nekateri druge živali imajo sicer glavo že bolj oddaljeno od srea, le da je v vodoravni legi in da torej za krvni pritisk ni potreben tolikšen pritisk kakor pri žirafi. Nekateri živali imajo žile tri metre pod ravnino srea. Njihov krvni otok je daleč s premikanjem mišic. Torej

tudi v tem primeru ga ne moremo primerjati z žirafinim.

Zavest in normalno funkcioniranje možganov sta odvisna od rednega dotoka krvi v možgane. Vrtočlavlina in onesvečenost nastaneta tako, da v arterijah pade pritisk in da možgani ne dobivajo dovolj kislika. Čb ostanejo brez kisika nekaj sekund, čsto nastanejo trajne motnje, včasih pa tudi smrt. Ko se najhitrejša letala obračajo ali naglo spuščajo, nastanejo motnje v pilotovem krvnem obtoku. Učinek sredobezne sile je isti, kakor čs se glava oddaljuje od tolesa. Zato se piloti večkrat onesve-stijo. Žirafin krvni otok pa deluje popolnoma normalno. Zato se znanstveniki tako zanimajo zanj.

MALI LEKSIKON

VPRAŠANJA:

Kateri grški filozof je menil, da so lastninski odnosi glavni vzrok političnih razprtij?
Ali žive pri nas črne vrane?
Ali Indijanci izumirajo ali ne?

ODGOVORI:

Po Aristotelovem sporočilu, ki se je ohranilo v njegovi »Politiki«, so nekateri grški filozofi, med njimi tudi Paleas iz Halkedona, menili, da se bi-jejo politični boji v glavnem zaradi lastninskih odnosov. Zato je Paleas predlagal, naj bi bila lastnina državljano- enaka. Da bi jo izenačili, je predlagal, naj bi herke bogatih staršev prinašale v zakon doto, revni starši pa bi bili te obveznosti oproščeni. Revni starši bi doto samo prejemali, dajati pa jim je ne bi bilo treba.

Med škodljivimi pticami pršte- vamo v naših krajih navadno tudi črna vrana. Črna vrana je res zelo škodljiva, toda v Zahodni Evropi je teh škodljiv- cov razmeroma malo. V naši državi žive črne vrane samo v Sloveniji. Mnogi ljudje radi zamenjajo črna vrana s pol- sko, ki je delno škodljiva, sa- mo spominja se na jesen, dru- gače pa zelo koristna, dru- geč pa zelo koristna, dru- geč pa zelo koristna. Po drugih naših reublikah, kjer ni črnih vran, pa je mnogo sivih vran in srak, ki so enako škodljive kakor črne vrane.

Statistični urad v New Yorku je objavil najnovejše podatke, ki so jih zbrali ob po- pisu Indijancev v ZDA. V zad- njih 35 letih je naraslo število Indijancev v ZDA za 50%. Ob popisu leta 1906 jih je bilo 237 tisoč 196, zdaj pa jih je že 343 tisoč 410. V zadnjih desetih letih je njih število naraslo za 941 ali za 2,8%.

V torkovi številki berite v rubriki »Vsega po malem za vse« nadaljevanje: Od »Afer Sotilli« do »Balkanskega Commonwealtha« pod Franco- vim okriljem.

kralj milostno delil generalske čine. Na primer, pred dobrim mesecem je bil eden takšnih ope- retnih generalov tudi Cacan Jelenić. Po naključju sem ga poznal že pred 15 leti. Bil je sod- nik okrajnega sodišča v Skoplju. V pravu ni bil kaj prida pod- kovnan. Rajši se je ukvarjal s poli- tično nogometnih klubov in — z mržnjo proti Makedoncem. Bil je rezervni poročnik. V tisti kratki aprilski vojni seveda puške niti sprožil ni.

Vse to so bile zadostne za- sluge, da je postal človek v emi-

sko družino: ti niti strašilo za ptice ne morejo biti. To »dvorno spremstvo«, ti »generali«, »voja- ške parade«, raporti, intervjuji in protokoli — vse to je prese- netljivo spominjalo na nemočno, smešno tragično in tragično smešno dogodke iz vse prej ko duhovitih dunajskih in budimpe- štanskih kabaretov.

Ko je Jugoslavija prekinila stike s Kominformo, je dejavnost »dvorne pisarne« spet oživela. Znova so obujali nade, nade v — Sovjetsko zvezo. O tem pričata dve veliki aferi, ki sta več ted-

proti mikrobom z novimi vrsta- mi antibiotikov. Dva newyor- ška strokovnjaka za tuberkulo- zo pravita, da sta to oviro pre- magala po drugi poti, ki bi utegnila biti važna tudi za zdravljenje raka. V »totalni vojni« s tuberkulozo in drugimi na- lezljivimi boleznimi sta dajala bolnikom v začetku bolezni ve- like doze antibiotikov, in sicer na najrazličnejše načine. Bol- nikom s tuberkulozo sta dajala hkrati streptomycin, PAS in izoniazid. Streptomycin in izoniazid sta jim vbrizgavala, PAS so dobivali v tabletah, razen tega pa so inhalirali še kombi- nirano raztopino. Če bolnik globoko vdihava paro, v kateri je mnogo delcev teh zdravil, se le-ti nabirajo neposredno na mestu infekcije. Tuberkulozni bacili se zbirajo prav v plju- čih, ne pa v debelem mesu, ka- mor bolniku navadno vbrizgajo streptomycin in izoniazid. Čim bolj in čim globlje bolnik vdi- hava prah antibiotikov, tem več jih pride skozi pljuča v kri in njihova zdravilnost se poveča. Od štirinajstih bolnikov jih je dvanajst v enem letu popolno- ma ozdravelo.

ZA DOBRO VOLJO

RED MORA BITI

Vlak mora vsak hip odpeljati. Sprevodnik gre od kupeja do kupeja in zapira vrata. Neki potnik si dovolj šalo, da drži jermen med podboji in vrati, da se sled- nja takoj spet odpro. Sprevodnik se obrne in še enkrat zapre vrata. Potnik svojo šalo ponovi. Tedaj pa sprevodnik srdito pomoli glavo v kupe in zakriči: »Prste proč!»

POTRPLJENJE

Zdravnik hodi po bolnišnici in vidi, kako neki bolnik vneta piše. »Ali pišete pismo?« vpraša. »Da,« odgovori bolnik in piše naprej. »Komu ga pa pišete, če smem vprašati?« »Sebi.« »O, to je pa zelo zanimivo. Kaj pa si pišete?« »Kako naj to vem? Pošta pri- de šele jutri.«

Kaj se širokousti! Vem, da mi ne boš kupil novega kloba.

VAŽNI NASLOVI V LJUBLJANI

Uredništvo »Ljudske pravice-Borbe«, nočni urednik ima telefonsko št. 23-261. Reševalna postaja, Zaloška 23, tel. 22-444. Porodnišnica, Slajmerjeva 3, tel. 20-215. Otroška klinika, Ulica Stare pravde 4, tel. 20-975. Dežurna lekarna, Prešernov trg št. 5, tel. 20-115. Zavod za socialno zavarovanje, Miklošičeva 20, tel. 23-081-082. Zdravstvena dežurna služba, Miklošičeva 20, tel. 23-081. DOZ, Miklošičeva 19, tel. 21-776. Notranja uprava, Prešernova ul., tel. 21-100 in 21-200. Gasilska milica, Krekov trg, tel. 23-555. Dežurni tajništva za notranje zadeve Ljubljana-mesto, telefoni 21-100, 21-500, 21-600, 21-700. Dežurni za promet nesreče, tel. 20-663. Putnik, Titova 27, tel. 30-472. Elektra, Magistrat, tel. 23-011. Plinarna, Resljeva 28, tel. 20-555. Vodovod, Krekov trg 19, tel. 20-554. Železniška postaja, Trg OF, tel. 20-768. Avtobusna postaja, Masarykova, tel. 23-085. Jug. aerotransport JAT, Miklošičeva 12, tel. 20-845. Hotel »Unjona«, Miklošičeva 1, tel. 20-579. Mestni aviotaksi, Slomškova 6, tel. 21-576. Kurivo, Masarykova cesta 18, tel. 20-870. Veleblagovnica NA-MA, Ljubljana: uprava - sekretariat, 22-563. Komercialni oddelek, 22-571. Računovodstvo, 22-569. Centralno skladišče, 22-550. Poslov. pri »Pošti«, 21-066. Poslov. pri »Promotivju«, 22-551. Poslov. »Pohištvu«, 20-496. Trg. podj. »Usnje«, Ljubljana, Wolfova 1/II., direktor, 20-042. Komerc. 22-364. Grosistični oddelek za usnje, Trubarjeva 41, tel. 22-281. Detaljna poslovavnica za usnje »Usnje«, Trubarjeva 41, tel. 22-281. Detaljna poslovavnica za usnje »Koža«, Trubarjeva 16, 23-058. Grosistični oddelek za obutev, Gradisce 10, 20-517. Trg. podjetje »Volna«, Ljubljana, tel. 22-582. Prodajalna »Volna«, Ljubljana, Nazorjeva 3, tel. 20-633. Prodajalna »Korotana«, Ljubljana, Celovška 71, tel. 22-083. Slovenija - Impex, trg. agencija za izvoz in uvoz - Beethovenova 14/L, tel. 23-015. Galanterija, trg. grosistično podjetje, Ljubljana: direktor, 23-273. Komercijalna, 23-271. Skladišče, 23-275. Računovodstvo, 23-276. Trg. podjetje »Izbira«, Ljubljana, Wolfova 1/II.: uprava, direktor, 23-221. Komercialni odd., 20-235. Skladišče Mestni trg 21, 21-195. Poslovavnice: »Perlo«, Miklošičeva 12, 20-122. »Manona«, Prešernov trg 3, 21-872. »Moda«, Nazorjeva 5, 20-255. »Okras«, Copova 54, 21-149. »Vrvama«, Trubarjeva 11, tel. 20-441. Agrotehnika - »export-import«, Ljubljana, tel. 20-143. direktor, 21-446. Oddelek za uvoz in prodajo, 21-778, 20-947. Oddelek za les, 21-053, 23-048, 20-377. Oddelek za živino, 20-365. Oddelek za tehnično službo, 20-143 (int. 19). Oddelek za posredovanje in kmetijske preleke, 21-829. Odd. za servisno službo, 21-305. Trgovina, Gosposvetska c. 3, tel. 21-658. Mestno prevozno podjetje »Meprome«: uprava - mehanične delavnice, karoserijska delavnica, tapetniška delavnica, ličarska delavnica, vulkanizerska delavnica - tel. 21-392. Prometna pisarna - Prevozi, garaže - tel. 20-823. Specijacija - Ljubljana, podjetje za tužemske in mednarodne transporte, uprava Titova 33, tel. 21-392. direktor, tel. 20-851. Kosovna odprava, Metelkova št. 4, tel. 21-719. Aviodisponenca, tel. 21-690. Avtogaraža, Središka 1, 23-290.

DANES IN JUTRI

Razpis. - Rektorat univerze v Ljubljani razpisuje na Prirodoslovno-matematični fakulteti dve mestni laboratorij pri kemijskem oddelku. Rok za prijavo je 14 dni po objavi v Uradnem listu LRS.

KONCERTI

Igor Ožim in Hilma Horakova koncertirata v sredo 23. novembra. Nekaj vstopnic je še na razpolago.

GLEDALIŠČA

DRAMA - LJUBLJANA

Sobota, 21. novembra ob 20: Shaw: »Pygmalion«. Izven. (Elizo igra Dusa Počkajeva, Higzina Vladimir Skrbinec). Nedelja, 22. novembra ob 20: Shaw: »Pygmalion«. Izven in za podelje. (Elizo igra Dusa Počkajeva, Higzina Stane Potokar). V »Pygmalionu« nastopi v soboto, 21. 11. m. v vlogi Elize prvič tov. Dusa Počkajeva.

OPERA

Sobota, 21. novembra ob 19.30: Rossini: »Seviljski brivci«. Premiera. Izven. Nedelja, 22. novembra ob 19.30: Mascagni: »Werther«. Gostovanje Rudolfa Franca, Izven in za podelje.

Premiera na novo naštudirane in opremljene Rossinijeve opere »Seviljski brivci« bo drevi ob 19.30 v Operi. Zasedba: Grof Almaviva - J. Lipušček, Bartolo, zdravnik - L. Korosec, Rozina - N. Vidmarjeva, Figaro, brivec - F. Langus, Bazilio - F. Lupsa, Florencia - V. Dolničar, Berta - B. Stritarjeva. Dirigent: Dr. D. Svata, režiser: C. Dobovec, scenarj: ing. arh. E. Franz.

Naročila Sindikalnih podružnic s podeljila za rezerviranje vstopnic za skupinske obiske opernih in dramskih predstav se sprejemajo samo na telefonu 22-526.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Mestni dom, Ljubljana. Sobota, 21. novembra ob 20: Tavčar-Marine: »Otok in Struga«, romantična igra z godbo, popoldanska predstava. - Ob 20: Nestrov: Likar: »Ah, ta ljubezen amentana...« Vdvojevka z godbo, petjem in plesom. večerna predstava. Opozarjamo na spremembo repertoarja, ki je bila nujna zaradi tega, ker je tov. Jeršin zadnja v soboto in igra pri »Cvetju« v jeseni. Mestnem gledališču v Celju. Zanadi tega bo v soboto zvečer uprizorjena romantična igra »Otok in Struga«, ki bo hkrati zadnja večerna uprizoritev tega dela. Zaradi velikega zanimanja kupite vstopnice že v predprodaji v Mestnem domu. Rezerviranje tel. št. 20923.

MESTNO GLEDALIŠČE

Ljubljana - Gledališka pasaža. Sobota, 21. novembra ob 20: M. G. Sauvajon: »Trinajst jih boc. Izven.

Nedelja, 22. novembra ob 20.30: Aristofanes: »Lisistrata«. Izven.

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE

Rokodelski dom. Sobota, 21. novembra ob 20: »Učitelja«. Nedelja, 22. novembra ob 17: »Peggy, srček moj«. Ob 20: »Okence«. Blagajna danes od 19. do 20. ure in 2 uri pred pričetkom predstav - Komenskega ulica.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

MARIONETE. Levstikov (Sentjakovski) trg. Sobota, 21. novembra ob 17: Malik: »Zogica Maroglica«. - Ob 20.30: Pengov-Simonič: »Zlata ribica«. Za odrasle.

Nedelja, 22. novembra ob 11: Taufer-Novy: »Moja in živali«.

ROČNE LUTKE

Resljeva cesta 28. Nedelja, 22. novembra ob 17: Stemmler: »Carovni klubok«. Prodaja vstopnic za obe gledališči od 11 do 12.30 pri blagajni Mestnega gledališča v Gledališki pasaži in po ure pred predstavo pri gledaliških blagajnah.

KINO

KINO »UNION«: Ameriški barvni film »Amerikance« v Parizu. Tednik. Okroglica v barvni kopiji. Predstave ob 16, 18.30 in 21.

KINO »KOMUNA«: Ameriški film »Trinajsto pismo«. Tednik. Filmske novosti št. 46. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Rečelaska in kavboji«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »SOCA«: Premiera franc. filma »Zlata celada«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

Predprodaja vstopnic v vseh štiri kinematografih od 10-11 ter od 15 dalje.

KINO »TRIGLAV«: Italijanski film »Jutri bo prepozno«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

KINO »ŠIKSA«: Ameriški barvni film »Veselo in brez skrbi«. Tednik. Bogastvo južno Afrike. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

CELJE »UNION«: Italijanski film »Tri prepovedane zgodbe«. CELJE »DOM«: Ameriški film »Tajni tovor«.

BLEJ: Angleški film »Mreža«. KAMNIK: Francoski film »Frizer za dame«.

VEVČE: Italijanska barvna risanka »Bagdadski rožar«. DOMZALE: Ameriški film »Pet prostov«.

RADOVLJICA: Otvoritev nove kinodvorane - premiera šved. filma »Plesni je eno samo poljeje«.

JESIČE: »RADIO«. Italij. film »Inženirski strup«. - »PIA VZ«: Ameriški film »Podvodna četa«.

KOROSKA BELA: Francoski film »V Monte Carlo«.

KRANJ: »STORŽIČ«. Ameriški film »Afera na Trinidadu«. - »SVOBODA«: Ameriški barvni film »Ostržek«.

RADIO

DNEVNI SPORED

za soboto, dne 21. novembra. 5.00-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes ob 5.45-5.55 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska - 6.00-6.10 Jutranja telovadba - 6.30-6.45 Napoved časa, poročila, vremenska napoved, objava dnevnega sporeda in radijski koledar - 7.00-7.05 Odgovori gospodinjstvom - 7.00-7.05 Mali koncert lahke glasbe - 12.30 Napoved časa, poročila, pregled dnevnega sporeda in objave - 12.45 Zabavna glasba - 13.00 Novi filmi - 13.10 Hrvatska narodna glasba (Prenos iz Zagreba) - 13.45 Jezikovni pogovori - ponovitev - 14.00 Zabavni zvoki - 14.30 Radijske reklame - 14.40 Pogovor s poslušalci - 14.45 Polke in valčki - 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objave - 15.15 Zabavna glasba - 15.30 Za pionijske. Kaj delajo pioniri - 16.00 To in ono z vseh strani - vmes pester glasbeni spored - 17.00 Napoved časa in poročila - 17.10 Skladbe jugoslovanskih avtorjev poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Slavka Zlatiča - 17.30 Pripravljanje se na volitve - reportaža - 18.30 Za naša jugoslovanska orkestralna glasba - 19.00 Radijski dnevnik in objave - 19.30 Zabavna glasba, vmes radijske reklame in vremenska napoved - 20.00 Pred volitvami - 20.10 Pisan sobotni večer - 22.00 Napoved časa in poročila - 22.10 Kaj bo prihodnji teden na sporedu -

Umrlj so v Ljubljani

Berhuš Ernest, upokojenec. Pokopano bo 21. t. m. v Sempetru pri Gorici. Mulej Zdravko, otrok. Pogreb bo danes ob 10. uri na Zalah. Bauduš Janko, otrok. Pogreb bo danes ob 11. uri na Vihu. Artnik Egon, otrok. Pogreb bo danes ob 14.30 uri na Zalah. Stular Katarina, otrok. Pogreb bo danes ob 15. uri na Zalah.

V 69. letu starosti je umrl v Gorici - Italija izdelovatelj glasovirjev

IVAN KACIN

Pokojni je več let bolehal in končno zaradi srčne bolezni za vedno zatislil oči 13. novembra 1953.

Zalujoče družine Kacin - Makuc.

22.20 Klavir v ritmu - 22.30-23.00 Oddaja za naše izseljence na valu 37.1 m - 23.-24.00 Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 37.1 m (prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER

Sobota, 21. novembra: 14.15 Sport doma in po svetu - 14.40 Domači zvoki - 17.00 Emisija za JNA - 18.15 Veseli sobotni večer - 21.00 Radijski roman: I. Stone: »Sla po življenju«. IV. nadalj. - 21.30 Izbrano cvetje z domače grude - 22.00 Plesite z nami.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS. Stanje 20. novembra ob 7. uri: Območje visokega zračnega pritiska nad zapadno in srednjo Evropo ter Balkonom se je ponovno nekoliko okrepilo. Frontalne motnje v zvezi s skandinavsko depresijo, ki se premesča nad severno Rusijo so zajele oslabiljeno le Nemčiji in Poljsko, ter je njih pomik proti jugu še dalje precej otežkočen.

Napoved za soboto, 21. novembra: Se dalje pretežno lepo vreme z delno oblačnostjo. Zjutraj po kotlinah megla. Temperatura ponoči do -6 stop. C, podnevi do 11 stop. C, le v Primorju do 15 stop. C.

Samo še dva dni je čas, da kupite srečko Jugoslovanske loterije, ker je 23. že žrebanje

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA. Sobota, 21. novembra: Lekarna »Studentica«, Gorkega 18.

RADIO

5.30-7.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 7.30-8.30 Jutranja oddaja Radia Maribor - Pester glasbeni spored - vmes ob 7.40 Tržni pregled - 8.00 Poročila - 8.15 Kateri priraditve naj obiščemo - 8.30 Zaključek oddaje - 12.00-16.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 16.00 - 16.30 Koncert po željah poslušalcev - 16.30-16.45 Pregled domačih dogodkov, vremenska napoved in točen čas - 16.45-17.00 Zabavna glasba, vmes objave - 17.00-22.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 22.30-23.00 Glasba za ples - 23.00 Zaključek oddaje.

KINO

PARTIZAN: Ameriški film »Makao«. UDARNIK: Angleški film »Trenutek obupa«. STUDENCI: Angleški film »Beli hodnik«. POBREŽJE: Francoski film »Pastoralna simfonija«.

VESTI IZ TRBOVELJ

DEZURNA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA. Od 21. novembra (14. ure) do 23. novembra (14. ure) dr. Komorovski Vladimir v splošni bolnišnici.

DROBNI OGLASI

POCENI PRODAJ: 2 postelji, 2 nočni omari, žične vložke in otroško stajlico. Naslov v upravi »Ljudske pravice«. 1489. STOJČIČI PARNI KOTEL kupimo, ogrevalna površina 25-30 m², pritisk cca 5 atmosf. Ponudba pod štiro št. 25/5. 1488. ORIGINALNI MOTOR »Borgvart« - Diesel, brezhiben, štirilitrski, z menjalnikom, ugodno prodamo. Gradsko avtoproducente, Požarevac. 4981.

SPREJMEMO INŽENIRJA KEMIJE VERZIRANEGA V PROIZVODNJI OLJNIH BARV IN LAKOV

Plača po dogovoru. Stanovanje zagotovljeno. Nastop takoj. TOVARNA KEMIČNIH PROIZVODOV »TERPENTIN« DOBRUN 4975.

Velik grešnik deli pravico malemu

»Nekaj bom že našel, da jo bom odpustil« - Odpuščena iz službe, ker je na sodišču povedala resnico

Stanko Vežjak, bivši - in tudi sedanj - poslovodja v Mestni parni pekarni v Murski Soboti je izbral svoj položaj v nepoštene namene. Ko so pred meseci to odkrili, je bil postavljen pred sodišče, ki ga je kaznovalo s 4-mesečnim zaporom. Ob ugotavljanju njegove krivde je sodišče zaslislalo tudi prodajalka kruha Emo Zavec. Ona je - zavedajoč se odgovornosti pred zakonom in kolektivom - povedala, kar je vedela. Seveda so njene izjave bremenile Stanka Vežjaka, ki ji je hudo zameril. To se je pokazalo po njegovem povratku iz zapora.

Ko se je Vežjak vrnil v podjetje, je spet poslovodja. Da bi lahko delal neovirano, je čutil potrebo odstraniti iz podjetja Nikolaja Kuzmo, ki je v njegov odsotnosti vodil podjetje. Odpoved je utemeljeval s tem, da je Kuzma bil le honorarni uslužbenec, čeprav je bil zaposlen poln delovni čas in že od 1. novembra 1952. Nato je odpovedal še prodajalki Emi Zavec. Ker utemeljeval ni zadostovala za odpoved dela pri OLO. V razgovoru s njima pa je pokazal svoje sovravnstvo do Eme Zavec, ko je med drugim zagrozil: »Nekaj bom že našel, da jo bom odpustil!«

Pozneje je Emo Zavec odstranil iz službe, češ da so jo zalotili pri škodljivem dejanju - poverbi. Nekoga večera je namreč poslovodja napovedal kontrolo blagajne, čeprav je Zaveča izkupilek redno obračunavala z blagajnikom. In ugotovil je, da v blagajni manjka od izkupička tistega dne denarja za vrednost 90 kilogramov kruha, to je nekaj manj kot 3000 din. Zato je morala takoj predati vse poslanje drugi prodajalki. Niha pa ni niti poizkušal ugotoviti, kako je prišlo do primanjkljaja. To ni bilo potrebno - za Vežjaka je bilo važnejše, da je lahko izpolnil svojo grožnjo.

IZŠLA JE PRVA ŠTEVILKA ASTRONOMSKEGA IN ASTRONAVTIČNEGA ČASOPISA

»VASIONA«

KI PRINAŠA NASLEDNJE CLANKE: Rudjer Bošković; Mesec - naš prvi sosed v vesemirju; Problem pogona medplanetarnih lodij; Možnost trčenja z meteoriti; Polet v vesemirju; številne vesti in beležke, pregled astronomskih pojavov, karto ozvezdja severnega neba in karto Meseca.

Casopis izhaja trimesечно. Cena 60 dinarjev. Letna naročnina 200 dinarjev - na naslov: Biro za propagando VSI, Beograd - Uzun Mirkova 4/I, z opombo »za Vasionu«.

Zahtevajte »Vasiono« pri prodajalcih časopisov!

ODDAJA MENZE V ZAKUP

Gradis IMM Soštanj odda s 1. januarjem 1954 v zakup svojo menzo s kantino v delavskem naselju v Soštanju. V menzi se bo v letu 1954 hranilo okoli 500-600 delavcev, mogoče tudi več.

Podjetje daje na razpolago prostore in potrebno posodo proti odškodnini - amortizaciji. Podjetje si pridržuje pravico kontroliranja hrane z ozirom na kalorije in določa limitne cene prehrane. V kantini določa cene najemnik sam.

Interesenti naj pošljejo ponudbe s točnimi podatki na naslov: »GRADIS IMM« GRADLIŠČE SOŠTANJ

Tovarna sardin Ex Ampelea - Izola

ISCE: 1 računovodjo 1 knjigovodjo 2 strojna mehanika 2 elektrotehnika

Za stanovanje preskrbljeno. Plača po tarifnem pravilniku, oziroma po dogovoru. Ponudbe poslati na naslov: TOVARNA SARDIN »EX AMPELEA« - IZOLA (CONA B)

Zatemnitev v GRETLEYJU

Roman o nasčistnem vohunstvu v Angliji med druge svetovne vojne. ILLUSTRIRAL SARAHADIN HODŽIČ

»Zal mi je«, je dejala mehko. »Prinašam vam slabe vesti. Nekdo kmalu pride sem in bojim se, da boste morali z njim oditi.« »Grom in strela!« sem vzkljnil in se delal, ko da me je ta vest povsem strla. »Toda, čujte, Diana...« »Tu ni pomoči«, je dejala z blagim, nežnim glasom. »Razen tega pa ne pozabite, da bodo še druge noči. To se pravi, bo jih še mnogo, če ostaneva prijatelja.« »Prijatelj!« sem ponovil z glasom, s katerim sem izrazil mnogo občitanja. Potem pa sem dodal tudi malo strasti. »Za božjo voljo, Diana, ali veste, kaj počenjate z menoj?« »Jaz? Morda tudi vem.« Morda je res vedela, morda pa tudi ne. Vzel sem jo v naročje in jo dolgo poljubljal. Vračala mi je poljube kakor v minulih nočih, na svoj čudno prepričljiv, malone navdušen, toda brezliččen način. Bilo je, ko da me prvovrstna učiteljica ljubimkanja uči ljubiti. »Odkrito hočem govoriti z vami«, je rekla potem, ko sva se nehala poljubljati in ko sva popila še vsak po eno čašo brandyja. »Ko pravim odkrito, mislim res odkrito. Zadnje čase nisem nikogar poljubila, čeprav sem imela še preveč priložnosti za to. Toda poljubljam se samo s pravim človekom...« »Jaz sem tisti pravi človek«, sem dejal smeje. »V določenem smislu mislim, da ste ali da bi lahko bili.«

Srepe me je pogledala. Znova sem opazil, kako žareče, blede in modre so njene oči in kako hladen in vztrajen je njihov pogled. V njem ni bilo niti trohice nežnosti in je tudi ni moglo biti, jaz pa mislim, da je ljubavni odnos kratko malo umazan boj, če v njem ni nežnosti, vedrine in topline. »Jaz pa sem v težavnem položaju, dragi moj. Tisto malo ljudi, kar jih poznam in katerim bi lahko odkrila srce, niso ljudje tiste vrste, s katerimi bi navezala ljubavne vezi. Drugi ljudje - tisti, ki bi lahko bili ljubimci - pa spet niso ljudje, ki bi jim zaupala. Meni ni potrebno ljubimec, ki mu ne morem zaupati. Ne, ne mislim na običajno žensko zaupanje... O tem sploh ne govorim...« »Vedel sem, da ne mislite na to, Diana«, sem dejal. »Vi niste običajna ženska. Toda kaj hočete reči? Karkoli mislite, povejte. Z vsem se bom strinjal.« »Meni je potreben človek, ki bi mi povedal vse ne glede na to, ali je vojna ali ne«, je dejala hladno. »Če ga bom kaj vprašala, bom pričakovala od njega, da mi bo odgovoril. Seveda ne bi smel odgovarjati na vprašanja drugih ljudi, marveč bi moral biti zelo molčeč. Če se ne motim, ste vi te vrste človek, Humphrey.« »Res sem. Kar preizkusite me«, sem dejal živahno. »Glejte, s tem hočem reči, da bi se rada nekemu zaupala«, je nadaljevala, ko da sploh ničesar nisem rekel. »Vse bi storila zanj od trenutka, ko bi se prepričala, da bi tudi on vse storil zame.« Znova sem jo objel, da bi bil prizor popolnejši. Ni se branila, pa tudi sodelovala ni v njem popolnoma, kakor sem tudi vedel, da ne bo sodelovala. »Za božjo voljo, nehaite mi govoriti, marveč me preizkusite. To zadostuje, da spravi človeka ob pamet. Če vas muči misel na

vojno, vam je moje mnenje o njej znano - saj veste, da mi ni mnogo do nje. No, poljubite me in povejte mi, kaj bi radi vedeli.« Tokrat me je poljubila lepo, toda tedaj sva zaslislala pri spodnjih vratih ropot. »Prišel je«, je rekla in se mi izvila iz objema. »Zal mi je, da naju moti, toda to je neogibno potrebno, a če se res lahko naslonim na vas... hm, saj bo še mnogo noči, jelite?« In odšla je naproti novemu gostu. Ko je prvikat omenila, da prihaja nov gost, sem se vprašal, kdo bi to utegnil biti. Ko bi bil s kom stavlil, bi bil stavo izgubil. Res sem namreč najmanj pričakoval, da pride Perigo. In vendar je prišel s svojim širokim, lažnim, porcelanastim nasmehom, podoben rdečkastobelemu kameleonu. »Draga gospa«, je vzkljnil, brž ko me je zagledal, »presečen sem, toda vzradošen, resnično vzradošen. Zares, tega se nisem niti najmanj nadejal. Toda zakaj se pravzaprav ne bi nadejal, ko pa sem slišal iz vaših ust toliko zelo dobro zadetih in pametnih stvari o tej nesmiselni vojni, ki jo skušamo bojevati za Ruse in Američane. Kako se kaj počutite, dragi moj? Ali je res, da boste v kratkem dobili v Chartersovi električni družbi važen položaj?« »Prihodnji teden pojdem tja, da se dokončno domenim«, sem odgovoril, »seveda pa še ne vem, ali se bomo pogodili.« »Sprejeli vas bodo«, je dejala Diana samozavestno. »Ne smete pa zahtevati nad osem sto petdeset funtov na leto z možnostjo zvišanja po prvih šestih mesecih.« »Ali ste slišali?« je dejal Perigo, metajoč svoje iskre na naju, ko da jih stresa iz rokava. »Pred seboj imate ljubko in lepo ženo, ki noče ostati zgolj okrasek tega sveta, marveč zna biti na tem smešnem svetu tudi koristna, ženo, ki razume, da si lahko človek osem sto petdeset funtov letne plače tako ali drugače zviša.«